

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia - diplomacie

Olympijské hnutí v mezinárodních vztazích

(bakalářská práce)

Autor: Štěpánka Parthonová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Zdeněk Veselý, CSc.

Praha, duben 2017

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Úloha olympismu v mezinárodních vztazích“ vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne

Štěpánka Parthonová

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu prof. PhDr. Zdeňkovi Veselému, CSc. za ochotu, vstřícný přístup a cenné připomínky v průběhu zpracování bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá postavením olympijského hnutí v mezinárodních vztazích a sportovní diplomacií. V první kapitole rozebírá olympijské hnutí, jeho antické kořeny i obnovení na konci 19. století. Druhá kapitola představuje sportovní diplomacii jako součást veřejné diplomacie v souvislosti s pořádáním olympijských her. Poslední kapitola předkládá příklady olympijských her v Berlíně a v Pekingu, které byly využity ve prospěch pořadatelské země.

Klíčová slova: olympismus, olympijské hnutí, sportovní diplomacie, veřejná diplomacie, olympijské hry, Berlín 1936, Peking 2008

Abstract

The bachelor thesis is focused on the role of the Olympic movement in the international relations and sport diplomacy. The first chapter describes the Olympic movement, its antic roots and its resumption at the end of the 19th century. Second chapter presents sport diplomacy as a part of public diplomacy in connection with organizing the Olympic Games. In the last chapter examples of Games in Berlin and Beijing are given which served for profit of the hosting country.

Key words: Olympism, Olympic movement, public diplomacy, sport diplomacy, Olympic Games, Berlin 1936, Beijing 2008

Obsah

Úvod.....	7
Charakteristika olympijského hnutí	9
Antické olympijské hry	9
Vznik olympijských her	9
Ideál kalokagathie	11
Posvátný mír ekecheiria	12
Konec antických olympijských her	12
Moderní mezinárodní olympijské hnutí	13
Základní principy olympismu	14
Pierre de Coubertin a založení Mezinárodního olympijského výboru	15
Sportovní geografie	16
Mezinárodní olympijský výbor	17
Mezinárodní olympijský výbor a mezinárodněprávní subjektivita	19
Význam sportovní diplomacie v zahraniční politice státu	21
Veřejná diplomacie	23
Sportovní diplomacie	25
Pořádání olympijských her.....	29
Sport a politika v mezinárodních vztazích – příklad LOH 1936 v Berlíně a LOH 2008 v Pekingu	34
Situace v poválečném Německu	34
Vyjednávání – bojkotovat, nebo se zúčastnit?	36
Protesty.....	38
XI. olympijské hry v Berlíně.....	40
XXIX. olympijské hry v Pekingu.....	43
Závěr	49
Použitá literatura	51

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Tabulky

Tabulka 1: Hlasování o pořadatelském městě pro LOH 2012.....	22
Tabulka 2: Hlasování o pořadatelském městě pro LOH 2008.....	23
Tabulka 3: Hodnocení kandidátských měst na pořádání LOH 2008 Evaluační komisí.....	24
Tabulka 4: Hodnocení kandidátských měst na pořádání LOH 2012 Evaluační komisí.....	24

Grafy

Graf 1: Asociování mezi městy a pořádáním olympijských her.....	21
Graf 2: Náklady na uspořádání letních olympijských her.....	25
Graf 3: Náklady na uspořádání letních olympijských her.....	38

Obrázky

Obrázek 1: Plakát k XI. Olympijským hrám v Berlíně 1936.....	32
Obrázek 2: Trasa olympijské pochodně.....	39
Obrázek 3: Holubice míru na slavnostním zahájení olympijských her.....	40

Úvod

Olympijské hnutí je celosvětovým fenoménem. Symbol pěti propojených kruhů je jedna z nejhodnotnějších značek a toto logo zná drtivá většina světové populace. Mezi sportovci jsou olympijské hry vnímány jako naprostý vrchol jejich sportovní kariéry, se kterým se nedá nic srovnávat. Řada sportů, ve kterých se na olympiádě nesoutěží, se snaží na tento sportovní svátek probojovat. Zároveň se v mezinárodních vztazích v současnosti čím dál více zohledňují i jiné mocenské faktory, než jen klasické nástroje hard power, ke slovu se dostává ve větší míře veřejná, a s ní i sportovní diplomacie. Tato práce s názvem Olympijské hnutí v mezinárodních vztazích bude pojednávat najednou o těchto dvou tématech.

Téma sportovní diplomacie, ač se dá tvrdit, že je populární, není doposud příliš zpracováno. O sportovní diplomacii zatím nevyšla žádná ucelená publikace, o tomto tématu vznikají v současné době pouze články, případně kapitoly odborných publikací o diplomacii. Relativně oblíbené je téma nejspíše u studentů, kvalifikačních prací s podobným zaměřením je možné několik najít. Olympismu a jeho akademickému zpracování se systematicky věnuje Mezinárodní olympijský výbor, respektive Olympijské studijní a informační centrum a dále také národní olympijské výbory, včetně toho českého. Studijní a informační centrum se nachází také v Praze. Další institucí, kde se zpracovávání témat okolo olympijského hnutí věnují, je Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy s poměrně bohatou knihovnou. Bohužel se ale na FTVS UK věnují především čistě sportovním tématům a ne propojení sportu a mezinárodních vztahů, stejně jako na ostatních sportovních fakultách.

Vztah olympijských her a diplomacie je obousměrný. Mezinárodní olympijský výbor používá diplomatické nástroje, aby dosáhl svých cílů, zároveň státy využívají olympijského hnutí a jejich hlavního produktu, olympijských her, ke svým (nejenom) zahraničněpolitickým cílům.

Hlavním cílem práce je zhodnotit a popsat roli olympijského hnutí v mezinárodních vztazích. Na základě analýzy a zhodnocení zdrojů se pokusím ukázat, jak konkrétně může vypadat využití olympijského hnutí pro vlastní zahraničněpolitické cíle. Práce přinese charakteristiku olympijského hnutí, rozpracuje koncept veřejné diplomacie a na základě

jejích hlavních charakteristik dokáže, že sportovní diplomacie je její součástí a tedy i jedním z nástrojů zahraniční politiky.

V první části práce o olympismu a jeho kořenech a hlavních myšlenkách využiji metodu rešerše. Shrnu nejzásadnější myšlenky olympismu relevantní pro mou práci a popíšu historii antických olympijských her jako kořeny těch moderních. V kapitole bude zmapována i historie moderních olympijských her. Pro zkoumání konceptu veřejné diplomacie použiji metodu analýzy. Rozeberu základní charakteristiky této oblasti diplomacie a na nich ukážu, proč je sportovní diplomacie součástí veřejné diplomacie. Pro poslední část jsem zvolila metodu syntézy. Na konkrétních případech vysvětlím, jak se sportovní diplomacie projevuje v olympijském hnutí.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola je věnována charakteristice olympijského hnutí. Zde budou popsány antické olympijské hry jako předchůdkyně her moderních, soudobé mezinárodní olympijské hnutí a jeho základní hodnotové principy a role barona Pierra de Coubertina v Mezinárodním olympijském výboru.

Druhá kapitola se věnuje roli sportovní diplomacie v zahraniční politice státu. Kapitola pojednává o veřejné diplomacii, sportovní diplomacii a zabývá se důvody, proč se státy ucházejí o pořádání olympijských her.

Ve třetí kapitole je zpracován vztah sportu a politiky, jako příklad jsem vybrala XI. olympijské hry v Berlíně v roce 1936. Kapitola zkoumá, jaké byly důvody pro případný bojkot her pořádaných za nacistického vládnutí, přibližuje situaci v meziválečném Německu a pojednává o protestech a roli jednotlivých aktérů. v této kapitole nejsou zahrnuty zimní olympijské hry, přestože se již tou dobou pořádaly. Důvodem je, že jejich význam byl ve srovnání s letními zanedbatelný, a tak se nikdo příliš nezabýval tím, kolik a jakých sportovců se zimních her zúčastní.

Poslední kapitola pojednává o olympijských hrách v Pekingu v roce 2008. Tyto hry čelily kontroverzi především z důvodu porušování lidských práv v Číně, stavu životního prostředí a velkým nákladům na uspořádání olympijských her.

Charakteristika olympijského hnutí

Antické olympijské hry

Kořeny olympijského hnutí sahají až do dob antiky. Už samotný ceremoniál při zahájení her olympiády odkazuje na antickou tradici a řecké kořeny olympijských her. Při zahajovacím ceremoniálu proto vždy nastupuje jako první výprava řeckých sportovců, až za ní se řadí další výpravy podle abecedního pořádku jazyka země, která hry pořádá¹. Právě řecká civilizace dala vzniknout tomuto sportovnímu svátku.

Počátek pořádání antických olympijských her se datuje do osmého století před Kristem. Od roku 776 př. K., kdy se první olympijské hry konaly, se zapisují jména olympioniků, tedy olympijských vítězů a datují se jednotlivé olympiády, čtyřletá období mezi hrami. Od konání prvních olympijských her se zároveň počítá řecký kalendář². V té době se závodilo jen v jedné disciplíně, v běhu na délku jednoho stadia (přibližně 190 metrů)³. Postupem času disciplín přibývalo, přibývaly běžecké disciplíny a zápasnické disciplíny. Od roku 680 př. K. se závodilo také ve vozech taženými koňmi, roku 520 se přidaly soutěže těžkooděnců se štítem a helmou v běhu⁴. Z původně jednodenní slavnosti se postupně staly několikadenní sportovní hry.

Vznik olympijských her

Podle řecké mytologie byli zakladateli her a prvními závodníky řečtí bohové.

Nejčastěji je za zakladatele olympijských her považován syn boha Dia Herakles. Podle jedné z verzí je založil na památku svého vítězství nad králem Augiášem, který mu nedal smlouvenou odměnu za vyčištění jeho chlévů, podle jiné verze založil Herakles olympijské hry poté, co se vrátil s Argonauty z výpravy pro zlaté rouno⁵.

Zajímavá je také verze, která za zakladatele her považuje élidského krále Ífita. Samotná jeho postava je sporná, neboť zatímco historikové se obecně shodují na tom, že je Ífitos spíše mytickou postavou, řečtí historikové trvají na tom, že Ífitos skutečně žil a je

¹ DOVALIL, Josef. Olympismus. Praha: Olympia, 2004, s. 37.

² KÖSSL, Jiří. Antologie k dějinám olympijského hnutí: Určeno pro posl. fak. tělesné výchovy a sportu. 1. vyd. Praha: SPN, 1977. 234 s., s. 16

³ DOVALIL, Josef. Olympismus, s. 30.

⁴ Tamtéž, s. 31.

⁵ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. Vzkříšení Olympie. 2. přeprac. vyd. V Praze: Erika, 2003, s. 113.

zakladatelem ne mytických, ale přímo historických olympijských her⁶. Údajně měl tedy Ífitos k uspořádání olympijských her dostat podnět z delfské věštírny. V té době bylo Řecko sužováno vnitřní válkou a morem, a tak věštírna v Delfách přidala podmínku, aby alespoň během sportovního klání byly zastaveny veškeré boje. Jelikož Ífitos nebyl příliš mocným řeckým panovníkem, musel se domluvit na zabezpečení příměří podle požadavku z věštírny s dalšími, mocnějšími vládci. Spolu se spartským Lykúrgem a Kleosthenem z Písy vytvořil smlouvu o všeobecném posvátném míru během konání olympijských her na základě delfské věštby a prohlásil ji za závaznou pro všechny Řeky⁷. Tomuto míru se říká ekecheiria a bude mu věnována samostatná podkapitola dále v práci.

Poslední z mnoha dalších verzí o vzniku olympijských her, kterou zde zmíním, je o konání her na počest boha Dia. I tato verze připisuje založení olympijských her Heraklovi, ale jinému – tento Herakles byl horský démon Kúret a zasloužil se o záchranu Diova života. Diův otec Kronos všech pět svých starších dětí snědl, protože se bál, že ho později svrhnou, tak jako on svrhnul svého otce. Kronova manželka Rheia mu ale místo malého Dia podala kámen v zavinovačce. Tento kámen Kronos snědl a tím pro něj byla záležitost s nejmladším potomkem vyřešena. Dia zatím odnesly nymfy do hor, kde se o něj Kúreti starali. Když Zeus dospěl, svrhnul otce a osvobodil své sourozence, kteří mezitím přežívali v Kronových útrobách. Na jeho počest uspořádal nejstarší Kúret Herakles v Olympii, kde Zeus svého otce Krona porazil, olympijské hry⁸.

Antické olympijské hry nesloužily jen jako oslava sportu, měly i duchovní rozměr. Původně převážně duchovní slavnosti byly například pýthijské hry k počtě boha Apolona v Delfách nebo korintské isthmické hry k počtě boha Poseidona⁹. Postupem času ale převážila sportovní stránka nad duchovní a v řecké Olympii se zrodily takzvané olympijské hry. Hry byly společenskou událostí a přitahovaly špičky z řad umělců i politiků, a získávaly tak na významu napříč celou zemí¹⁰.

⁶ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. Vzkříšení Olympie. 2. přeprac. vyd. V Praze: Erika, 2003, s. 114.

⁷ Tamtéž, s. 115.

⁸ Tamtéž, s. 113.

⁹ DOVALIL, Josef. Olympismus, s. 30.

¹⁰ Tamtéž, s. 31.

Ideál kalokagathie

Významným faktorem pro vznik her je řecká kultura a její ideál kalokagathie, tedy soulad tělesné a duševní krásy. Kalos (καλός) znamená v řečtině krásný, sličný nebo dokonalý, výraz kalos ale odkazuje i na mravní stránku – význam tohoto slova je také čestný, šlechetný, prospěšný, vhodný, slušný nebo ctnostný¹¹. Agathos (αγαθός) má také více významů, primární překlad je dobrý, ale agathos může znamenat také statný, chrabrý, šlechetný, urozený nebo čestný. Odvozené podstatné jméno může kromě dobra znamenat také štěstí, přednost, ctnost nebo bohatství¹². Ve slovníku je také samotné slovo kalokagathia (καλοκαγαθία), není zde ovšem rozpracováno jako encyklopedické heslo, ale je tu přeloženo jako ušlechtilost, výtečnost nebo dokonalost¹³. Výraz kalokagathie se objevuje i v Aristotelově politice, kde je vyložen jako mravní dokonalost¹⁴

V tomto pojetí kultury těla a ducha se vedle intelektuálních kvalit stala i fyzická zdatnost ideálem a cílem každého jednotlivce. Péče o tělo byla součástí všeobecné výchovy jak v Athénách, tak ve Spartě, kde ovšem byla zaměřena na potřeby vojenské přípravy. Zatímco ve Spartě byla tato výchova zaměřena i na ženy, v Athénách se týkala pouze mužů¹⁵. Důležité je, že sport nebo péče o tělo byla integrální součástí řecké kultury, proto měla v řecké společnosti masový charakter a byla součástí institucionálního vzdělání¹⁶. Přestože původně byl ideál kalokagathie spíše aristokratickým cílem, vlivem demokratizace z Athén se stal celospolečensky¹⁷ žádaným ideálem¹⁸. Zároveň je důležité zmínit, že to byl ideál pro všechny dosažitelný – v řecké společnosti byly příležitosti pro zdokonalování ducha vzděláváním v umění a vědě, dále se jednalo o osvojení si etických a morálních principů, tělo se tužilo atletickými a gymnastickými cvičeními¹⁹. Řecká společnost vnímala ideál kalokagathie celistvě – nevytyčovala zvláštní cíl pro rozvoj těla a zvláštní cíl pro rozvoj ducha, tento cíl byl jednotný. Tímto cílem bylo stát se morálně statečným a ušlechtilým člověkem, zároveň fyzicky zdatným²⁰. Aristoteles v Politice

¹¹ PRACH, Václav. Řecko-český slovník. Ve Vyšehradu 2. [vyd.]. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-796-0, s. 277.

¹² Tamtéž, s. 9.

¹³ Tamtéž, s. 277.

¹⁴ ARISTOTELES. *Politika*. 2. vyd. Praha: Rezek, 1998. ISBN 80-86027-10-4, s. 476.

¹⁵ DOVALIL, Josef. *Olympismus*, s. 29.

¹⁶ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Vzkříšení Olympie*, s. 109.

¹⁷ Celospolečensky je zde chápáno ve vztahu ke všem svobodným občanům.

¹⁸ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Vzkříšení Olympie*, s. 110.

¹⁹ Tamtéž, s. 111.

²⁰ Tamtéž, s. 111.

definuje účel obce jako konání dobra²¹. Právě toto dobro je i cílem a účelem ideálu kalokagathie.

Posvátný mír ekecheiria

Slovo ekecheiria znamená v překladu „zdržení se rukou od zbraní“, tedy zákaz jakýchkoli válek a ozbrojených konfliktů²². Tento institut garantoval bezpečí po dobu přibližně jednoho měsíce, mír tedy začínal dříve než samotné hry a končil až po nich, aby se diváci mohli bezpečně dopravit do Olympie. Text smlouvy byl sepsán na disku a uložen v olympijském chrámu bohyně Héry²³. Ekecheiria zabezpečovala tři věci – prvně zakazovala vstup do Olympie ozbrojeným osobám. Dále zajišťovala bezpečnou cestu na hry a zpět všem sportovcům, divákům a delegacím. Za poslední zakazovala veškeré násilí a války během konání olympijských her²⁴.

Tento posvátný mír byl všeobecně uznáván a dodržován v celém Řecku, nicméně za jeho tisíciletou historii došlo i k několika porušením. Jako příklad právě takového porušení může sloužit rok 420 před Kristem, kdy Sparta napadlo město Lepreón. Bylo jí uloženo zaplatit 2000 min, tedy 200 000 drachem. Suma byla vypočítána jako dvě drachmy za každého hoplita, který posvátný mír ekecheiria porušil. Protože Sparta odmítla částku zaplatit, byla v odpovědi na to z her vyloučena. Následně Spartané vtrhli do Olympie²⁵. Dalším příkladem je rok 364 před K. a obsazení Olympie Arkádany, tyto hry byly později prohlášeny za neplatné²⁶.

Konec antických olympijských her

Poslední olympijské hry se konaly na sklonku 3. století po K. K jejich zániku přispěl největší měrou nástup křesťanství jako státního náboženství. Křesťanská nauka totiž sportu neholdovala, naopak se proti němu vymezovala. Jedním z důvodů, proč křesťanství brojilo proti pořádání olympijských her, byl ten, že hry si stále uchovávaly i svůj charakter náboženské slavnosti k uctění nejvyššího řeckého boha Dia²⁷. Olympijskou přísahu

²¹ ARISTOTELÉS. *Politika*, s. 37.

²² DOVALIL, Josef. *Olympismus.*, s. 33.

²³ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Vzkříšení Olympie*, s. 115.

²⁴ Tamtéž, s. 116.

²⁵ HISTOIRE DE LA GUERRE DU PÉLOPONNÈSE. *L'antiquité grecque et latine Du moyen âge* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://remacle.org/bloodwolf/historiens/thucydide/livre5.htm>.

²⁶ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Vzkříšení Olympie*. 2. přeprac. vyd. V Praze: Erika, 2003. ISBN 80-7190-014-1, s. 116.

²⁷ Tamtéž, s. 209.

skládali závodníci právě před Diovou sochou a v Diově chrámu pak docházelo k předávání věnců z olivových ratolestí vítězům. V roce 391 po K. byl vydán edikt zakazující návštěvu pohanských chrámů a modloslužbu, čímž byl zakázán i vstup do Olympie²⁸. K definitivnímu zničení Olympie došlo v roce 426 po K., když císař Theodosius II. nařídil zbourat všechny olympijské modly s výjimkou Feidiovy sochy Dia a zakázal pořádání olympijských her²⁹. K jejich obnovení došlo až za 1500 let.

Moderní mezinárodní olympijské hnutí

V roce 1894, dne 23. června byl založen Mezinárodní olympijský výbor³⁰. Tím byl položen i formální a institucionální základ mezinárodnímu olympijskému hnutí. MOV založil baron Pierre de Coubertin, který se stal generálním tajemníkem, prvním předsedou se stal Řek Demétrios Bikelás³¹. Mezi zakládající členy Mezinárodního olympijského výboru se řadí také český zástupce, profesor Jiří Guth-Jarkovský. První pokusy o obnovení olympijských her však spadají do dřívější historie.

Již v období renesance, během 17. století probíhaly v různých částech Evropy snahy o obnovení olympijských her³². O obnovení her psal také Jean Jacques Rousseau, v národní formě existovaly hry v Anglii nebo Německu³³, v roce 1859 se je neúspěšně pokusili obnovit Řekové pod názvem Olympie. Tyto sportovní soutěže organizoval Evangelis Zappas³⁴.

Zásadní událostí pro obnovení olympijských her v roce 1896 bylo objevení trosek Olympie. Tyto vykopávky objevil německý archeolog Ernst Curtius se svou expedicí³⁵. Archeologický výzkum započal v říjnu roku 1875, na jaře roku 1881 byly vykopávky prohlášeny za ukončené³⁶. Již proces vyjednávání o povolení k archeologickému výzkumu mezi řeckými a německými představiteli, jakož i samotný postup na místě vykopávek představují ukázkou harmonických mezinárodních vztahů a nezištného zápalu pro vědu.

²⁸ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. Vzkříšení Olympie, s. 209.

²⁹ Tamtéž, s. 210.

³⁰ KÖSSL, Jiří, ed. Příspěvky k historii českého a mezinárodního olympijského hnutí. Praha: Český olympijský výbor, 1995. Olympijská knihovnička, s. 2.

³¹ KÖSSL, Jiří. Dějiny československého olympijského hnutí. Praha: Olympia, 1977, s. 11.

³² HAVRÁNKOVÁ, Hana. Český olympismus: 100 let. Praha: Olympia, 1999. ISBN 80-7033-579-3, s. 7.

³³ KÖSSL, Jiří. Dějiny československého olympijského hnutí. Praha: Olympia, 1977, s. 7.

³⁴ WAIC, Marek. Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2259-0, s. 146.

³⁵ HAVRÁNKOVÁ, Hana. Český olympismus: 100 let, s. 7.

³⁶ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. Vzkříšení Olympie, s. 83.

Smlouva, která byla sepsána před vstupem německých vědců na půdu Olympie, je dnes považována za precedenční pro pozdější mezinárodní smlouvy v této oblasti. Tato smlouva byla výjimečná mimo jiné tím, že byla první, která uznávala zásadu, že nalezené památky patří státu, na jehož území byly objeveny³⁷.

Základní principy olympismu

- 1 *Olympismus je životní filozofií, povznášející a vyváženě spojující v jeden celek zdatnost těla, vůle a ducha. Spojením sportu, kultury a výchovy usiluje olympismus o vytvoření způsobu života, založeného na radosti z vynaloženého úsilí, na výchovné hodnotě dobrého příkladu, sociální odpovědnosti a na respektování základních universálních etických principů.*
- 2 *Cílem olympismu je zapojit sport do služby harmonického rozvoje lidstva s cílem vytvořit mírovou společnost, která dbá o zachování lidské důstojnosti.*
- 3 *Olympijské hnutí představuje svornou, organizovanou, všeobecnou a trvalou činnost všech jednotlivců a uskupení inspirovaných hodnotami olympismu, uskutečňovanou pod vedením M.O.V. jako nejvyššího orgánu. Je rozšířeno na pěti kontinentech. Jeho vyvrcholením je účast sportovců celého světa na velkém sportovním festivalu, na olympijských hrách. Jeho symbolem je pět propojených kruhů.*
- 4 *Provozování sportu je lidským právem. Každý jednotlivec musí mít možnost provozovat sport bez jakékoli diskriminace a v olympijském duchu, jenž vyžaduje vzájemné porozumění v duchu přátelství, solidarity a fair-play.*
- 5 *Vzhledem k tomu, že sport se uskutečňuje v rámci společnosti, mají sportovní organizace spadající do olympijského hnutí autonomní práva a povinnosti, tedy možnost svobodně vytvářet a kontrolovat pravidla sportu, určovat strukturu a správu vlastních organizací, dále mají právo svobodných voleb bez jakéhokoli vnějšího vlivu a odpovědnost za uplatňování zásad dobré správy.*
- 6 *Požívání práv a svobod stanovených v této Olympijské chartě bude zajištěno bez jakékoli formy diskriminace, jako je diskriminace na základě rasy, barvy pleti, pohlaví, sexuální orientace, jazyka, náboženství, politického nebo jiného přesvědčení, národnosti nebo společenského původu, majetku, původu nebo jiného postavení.*

³⁷ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. Vzkříšení Olympie, s. 76.

7 *Příslušnost k olympijskému hnutí vyžaduje dodržování Olympijské charty a uznání ze strany M.O.V.*³⁸

Těchto sedm základních zásad olympismu formuluje ideový základ moderního olympijského hnutí. Výše uvedené hodnotové principy připomínají fundamentální teze demokratické společnosti, jakými jsou svoboda, nediskriminace na základě pohlaví, rasy, náboženského vyznání nebo politického přesvědčení a další. Olympijská charta také deklaruje právo na sport jako základní lidské právo. Toto právo formuloval Pierre de Coubertin již v roce 1926, do Olympijské charty se tehdy ještě ale nedostalo.

„Obnovení olympijských her mělo sloužit tomu, aby se sport stal součástí života každého člověka, životní potřebou a aby byl základním lidským právem.“

„Sport není žádnou luxusní zábavou, činností pro pár zámožných jedinců ani formou, jak pomocí svalů kompenzovat duševní práci. Dává každému muži, ženě či dítěti příležitost ke zdokonalení, nehledě na jejich profesi či místo ve světě. Je přirozenou součástí všech stejně, ve stejné míře a nemůže být ničím nahrazen.“

Coubertinův koncept přístupu ke sportu bez diskriminačních omezení našel odezvu až v 60. letech v hnutí „Sport pro všechny“, ke kterému se v 80. letech přihlásilo i olympijské hnutí³⁹. Dále se zmiňují zásady fair-play, solidarity a přátelství.

Pierre de Coubertin a založení Mezinárodního olympijského výboru

*„Vyvážejme do zahraničí veslaře, šermíře a běžce a hle – uvedeme tím do pohybu svobodný styk, s jehož pomocí zavedeme do krevního oběhu stařícké Evropy myšlenku míru. To mně dává odvalu k tomu, abych s vaší pomocí navrhl obnovení olympijských her, přizpůsobených požadavkům dnešní doby.“*⁴⁰

³⁸ Mezinárodní olympijský výbor. Olympijská charta [online]. In: . Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2016, s. 58 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2016.pdf>, s. 10.

³⁹ DOVALIL, Josef. Sport pro všechny v olympijském hnutí [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/text/179--olympismus-dokumenty>, s. 1.

⁴⁰ COUBERTIN, Pierre. Der olympische Gedanke: Reden und Aufsätze. S.l.: Carl-Diem-Institut, 1967, s. 1, citováno podle KÖSSL, Jiří. Dějiny československého olympijského hnutí, s. 9.

Tato slova pronesl Pierre de Coubertin již v roce 1892 na zasedání Union des Sociétés françaises des Sports athlétiques, kde působil ve funkci generálního sekretáře. Určitě stojí za povšimnutí, že stejně jako při vzniku antických olympijských her je i nyní, po 1500 letech, motivem k založení sportovní události myšlenka a poselství míru, stejně jako když Ífitos uposlechl delfské věštby a prosadil dodržování posvátného míru ekecheiria.

Na prvním kongresu novodobého olympijského hnutí, který se konal na Paříži v červnu 1894, byly formulovány základní myšlenky a cíle olympijského hnutí. Mezi ně patří pořádání olympijských her každé čtyři roky v jednom z měst pěti kontinentů, důraz na mírové poselství olympijských her, vyloučení žáků v roli sportovců, jmenování MOV a jeho stálý charakter a trvalé složení a roli členů Výboru jako vyslanců olympijské myšlenky ve svých zemích⁴¹.

Mezinárodní olympijské hnutí si také kladlo za cíl přispět k demokratizaci společnosti. V soutěžích se měli střetávat lidé z celého světa, měřit vzájemně své síly a učit se vzájemné úctě, respektu a pochopení k soupeři. K demokratizaci společnosti také přispívalo, že se her mohl zúčastnit kdokoli bez ohledu na svůj sociální původ, rasu, náboženské vyznání nebo politické přesvědčení⁴². V tomto kontextu je zajímavé, že z prvních novodobých olympijských her byly vyloučeny ženy-sportovkyně, sám Coubertin nebyl zastáncem jejich účasti v soutěžích, přestože sportující ženy podporoval⁴³. To se však změnilo již na druhých hrách konaných v Paříži, kde dokonce česká zástupkyně získala dvě bronzové medaile v tenisu^{44, 45}.

V souvislosti právě s demokratickými idejemi je ale nutné také zmínit třetí olympijské hry pořádané v Saint Louis. V rámci nich totiž proběhly tzv. antropologické hry – soutěže mezi sportovci různých ras, které myšlenku rovnosti a demokratičnosti příliš nepodpořily⁴⁶.

Sportovní geografie

Vzhledem k tomu, že zakládajícími členy MOV byli i zástupci národů, které neměly vlastní plnou suverenitu, bylo nutné tento stav nějak obhájit před kritiky. Tato situace se

⁴¹ HAVRÁNKOVÁ, Hana. Český olympismus: 100 let, s. 8.

⁴² WAIC, Marek. Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace, s. 143.

⁴³ DOVALIL, Josef. Olympismus, s. 137.

⁴⁴ HAVRÁNKOVÁ, Hana. Český olympismus: 100 let, s. 146.

⁴⁵ Hedwiga Rosenbaumová, která medaile vybojovala, nebyla oficiální členkou olympijské výpravy, na hrách startovala jako soukromá osoba.

⁴⁶ WAIC, Marek. Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace, s. 154.

týkala ve velké míře právě Čechů⁴⁷, kteří byli součástí habsburské monarchie, v menší míře Maďarů⁴⁸, kteří také měli svého zástupce mezi zakládajícími členy výboru, Ference Keményho⁴⁹. Coubertin si s tím poradil tak, že formuloval teorii o sportovní geografii, která se nemusí překrývat s geografíí politickou. Tato koncepce sportovní geografie uznává za právoplatné členy olympijského hnutí sportovně vyspělé národy, mezi které Češi v té době patřili⁵⁰. Dalším důležitým postulátem této koncepce je myšlenka principu národního, nikoli státního. O tomto principu se diskutovalo již na prvním zasedání MOV v roce 1896. Zastáncem myšlenky státního principu byl německý zástupce Willibald Gebhardt, naopak národní princip prosazoval švédský zástupce Victor Balck. Právě k národnímu principu se nakonec MOV přiklonil i zásluhou Jiřího Gutha-Jarkovského⁵¹.

Mezinárodní olympijský výbor

MOV je nejvyšší a zároveň řídící orgán mezinárodního olympijského hnutí. Sídli ve Švýcarsku ve městě Lausanne. Jeho úlohou je podporovat a šířit myšlenky olympismu ve světě a řídit mezinárodní olympijské hnutí. Původně měl MOV vytyčeny tři hlavní cíle – zaprvé zajistit pravidelné konání olympijských her, za druhé zvyšovat jejich úroveň a adekvátně připomínat jejich minulost a posledně rozvíjet moderní atletismus žádoucí cestou⁵². Dnes podle Olympijské charty spadá do jeho kompetencí celkem 16 okruhů činnosti, mezi nimi například rozvoj sportovní etiky i principu dobré správy a výchovy mládeže prostřednictvím sportu, zabezpečení pravidelného konání olympijských her, spolupráce s příslušnými veřejnými a soukromými organizacemi a úřady s cílem zapojit sport do služeb lidstva, a tím podporovat mír, vymezení se proti jakékoli formě

⁴⁷ Stejný problém řešili také Finové, kteří byli součástí carské říše.

⁴⁸ Na rozdíl od Čechů měli Maďaři v rámci monarchie alespoň určitou míru autonomie, kterou se mohli při kritice vůči existenci vlastního národního výboru zaštitit.

⁴⁹ JAKUBCOVÁ, Kristina. Sport a olympijské hnutí v zemích Visegrádu: jejich vývoj a jejich transformace v postkomunistické éře. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2146-3, s. 13.

⁵⁰ WAIC, Marek. Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace, s. 147.

⁵¹ JAKUBCOVÁ, Kristina. Sport a olympijské hnutí v zemích Visegrádu: jejich vývoj a jejich transformace v postkomunistické éře, s. 83.

⁵² Comité international olympique. Annuaire [online]. In: . Lausanne, 1908, s. 13 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Olympic-Studies-Centre/List-of-Resources/Official-Publications/Olympic-Charters/FR-1908-Charte-Olympique-Annuaire.pdf#_ga=1.80236308.2082347631.1491231861.

diskriminace ve sportu, proti doping, boj za rovné postavení žen nebo za zdraví sportovců a proti jejich komerčnímu zneužívání⁵³.

Mezinárodní olympijský výbor se skládá z maximálně 115 členů. Mezi nimi je nejvýše 70 individuálních členů, v této skupině nesmí být více než jeden zástupce za každou zemi. Dále MOV sestává ze skupiny 15 sportovců, dalších 15 členů mezinárodních sportovních federací a 15 členů národních olympijských výborů⁵⁴. Každá země tedy může mít v MOV až čtyřnásobné zastoupení a jsou země, kterým se to daří, například Velká Británie^{55, 56}. Zároveň je ale důležité zdůraznit, že jednotliví členové MOV nejsou zástupci svých zemí v MOV – je to právě naopak. Členové MOV reprezentují olympijské hnutí a jsou jeho zástupci ve svých zemích.

V současnosti se MOV skládá z 95 členů, Česká republika momentálně žádným členem v MOV nedisponuje⁵⁷. Od dob Jiřího Gutha-Jarkovského se v MOV vystřídalo dalších pět Čechů a Slováků⁵⁸. Až donedávna měli Češi až na krátké proluky prakticky nepřetržitě zastoupení v MOV. Od roku 2012, kdy z MOV odešel Jan Železný, nemá Česká republika ve Výboru žádného člena⁵⁹.

Původně byli členové do funkce voleni na dobu neurčitou, což mělo zajistit stabilitu a kontinuitu⁶⁰. V současné době je však jejich působení v MOV omezeno osmiletým mandátem s možností znovuzvolení⁶¹. Podmínkou pro přijetí do MOV je státní příslušnost a bydliště v zemi, kde existuje Národní olympijský výbor. V čele Výboru stojí předseda, který je volen na čtyři roky.

⁵³ Mezinárodní olympijský výbor. Olympijská charta [online]. In: . Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2016, s. 58 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2016.pdf>, s. 16-17.

⁵⁴ Tamtéž, s. 32.

⁵⁵ Britskými členy MOV jsou princezna Anna, C. Reedie, P. Craven a A. L. Penguilly.

⁵⁶ International Olympic Committee. (nedatováno). Members. Získáno 2. Duben 2017, z Olympic: <https://www.olympic.org/ioc-members-list>.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Josef Gruss, František Kroutil, Vladimír Černušák, Věra Čáslavská, Jan Železný.

⁵⁹ HAVRÁNKOVÁ, Hana. Český olympismus: 100 let, s. 145.

⁶⁰ Comité international olympique. Annuaire [online]. In: . Lausanne, 1908, s. 13 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Olympic-Studies-Centre/List-of-Resources/Official-Publications/Olympic-Charters/FR-1908-Charte-Olympique-Annuaire.pdf#_ga=1.80236308.2082347631.1491231861.

⁶¹ DOVALIL, Josef. Olympismus, s. 45.

Mezinárodní olympijský výbor a mezinárodněprávní subjektivita

Mezinárodní olympijský výbor je z právního hlediska „nezisková mezinárodní nevládní organizace s časově neomezenou působností ve formě sdružení, mající postavení právnické osoby, uznaná Švýcarskou federální radou v souladu se smlouvou uzavřenou dne 1. listopadu“, jak se definovala v článku 15 Olympijské charty⁶². Z právního hlediska je MOV sdružením fyzických osob a nemůže tedy vydávat obecně závazné právní normy.

Nicméně MOV je uskupení zvláštní povahy, a proto se nabízí úvahy nad možnou závazností některých jeho aktů, především Olympijské charty⁶³. Olympijská charta by mohla být vnímána jako mezinárodní obyčej. Obyčej jako „důkaz obecné praxe přijímané za právo“ má dva základní znaky – prvním je praxe států (materiální prvek), druhým je přijímání této praxe jako výraz práva, tedy přesvědčení o právní závaznosti a vědomí nezbytnosti států chovat se podle pravidla (subjektivní prvek)⁶⁴.

Švýcarsko v září roku 1981 přiznalo Mezinárodnímu olympijskému výboru „zvláštní statut mezinárodní organizace“ a konstatovalo, že MOV požívá mezinárodněprávní subjektivity⁶⁵.

Zde je určitě také na místě zmínit, že MOV získal v roce 2009 pozorovatelský statut od OSN⁶⁶ a řadí se tak spolu s např. Řádem maltézských rytířů nebo Mezinárodním výborem Červeného kříže mezi hrstku nevládních organizací, které tímto statutem disponují. Toto uznání ze strany OSN dokládá význam olympijského hnutí pro mezinárodní společenství, na poli mezinárodních nevládních organizací je pozorovatelský nebo konzultativní status

⁶² Mezinárodní olympijský výbor. Olympijská charta [online]. In: . Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2016, s. 58 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2016.pdf>, s. 20.

⁶³ HRUŠKA, Jakub. Role olympismu v mezinárodních vztazích. Praha, 2010. Vedoucí práce Zdeněk Matějka, s. 20.

⁶⁴ ONDŘEJ, Jan. Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-181-6, s. 75.

⁶⁵ Dopis Spolkové rady Švýcarské federace Mezinárodnímu olympijskému výboru z 17. září 1981, citováno podle COLLOMB, Pierre. Sport, droit et relations internationales. Paris: Economica, 1988. ISBN 2717814604, [cit. 2017-12-04]. Dostupné z <http://www.sfdi.org/wp-content/uploads/2014/03/MBAYE-la-nature-juridique-du-CIO.pdf>, s. 93.

⁶⁶ Rezoluce VS OSN A/64/458 ze dne 19. října 2009 [online], [cit. 2017-04-04]. S.93

Dostupné na WWW:

www.un.org/sport/sites/www.un.org.sport/files/documents/pdfs/Resolutions/A_RES_64_3/2009-10-19_A-RES-64-3_EN.pdf.

vnímán jako uznání mezinárodně-právní subjektivity, kterého nevládní organizace mohou dosáhnout⁶⁷.

Dalším tvrzením podporujícím mezinárodněprávní subjektivitu MOV je zvláštní zacházení u národních soudů. MOV může u soudů vystupovat jako žalující nebo žalovaná strana v případech týkajících se sporů spojených s olympismem⁶⁸.

⁶⁷ HRUŠKA, Jakub. Role olympismu v mezinárodních vztazích, s. 22.

⁶⁸ ETTINGER, D. J. The Legal Status of the International Olympic Committee. Pace International Law Review [online]. 1992, vol. 4, no. 1, [cit. 2017-12-04], s. 105 an. Dostupné z WWW: <<http://digitalcommons.pace.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1101&context=pilr>>.

Význam sportovní diplomacie v zahraniční politice státu

Národní zájmy neboli cíle zahraniční politiky jsou zpravidla charakterizovány jako průsečík žádoucího a možného⁶⁹. Výraz „žádoucí“ vyjadřuje zájmy státu, výraz „možný“ pak reálnou dosažitelnost.

Cíle zahraniční politiky se dají rozdělit dvěma způsoby – podle formy a podle obsahu. Pokud budeme cíle dělit podle formy, vzniknou nám tři kategorie. První z nich jsou cíle základní, které se dotýkají bezprostřední existence státu - to znamená především přežití státu a zachování jeho bezpečnosti. Dále se cíle člení podle časového horizontu, druhou kategorií jsou tedy cíle krátkodobé a střednědobé. Tyto cíle představují konkrétní politiky uskutečnitelné v daném časovém horizontu. Příkladem může být třeba podpis konkrétní dohody, přijetí do mezinárodních organizací nebo přístup na společný trh. Poslední kategorií jsou dlouhodobé cíle zahraniční politiky. To jsou cíle, které se nedají naplnit rychle, pro jejich splnění je potřeba dlouhá doba, zpravidla to jsou cíle velmi ambiciózní. Takovými cíli jsou třeba stabilita mezinárodního společenství, dosažení světového míru, vytvoření hegemonie nebo získání statusu supervelmoci⁷⁰.

Druhým možným způsobem rozdělení cílů zahraniční politiky je podle obsahu. V takovém případě rozdělíme cíle na mocenské, ideové a ekonomické. Mocenské cíle jsou naplňovány skrze nástroje soft power a hard power. Jsou to takové cíle, kterými se státy snaží ovlivnit chování ostatních členů mezinárodního společenství v souladu se svými zájmy, a to i proti jejich vůli. Další skupinou cílů jsou cíle ideové. Ideové cíle jsou obvykle naplňovány soft power nástroji, tedy především veřejnou diplomacií a jí příbuznými druhy diplomacie. Ideové cíle jsou hlavně šíření myšlenek a hodnot, příkladem je šíření demokracie, komunismu, náboženské misie nebo šíření lidských práv. Pod ideové cíle je možné zařadit také šíření povědomí o daném státu a šíření jeho dobrého jména v zahraničí. Poslední skupinou cílů jsou cíle ekonomické. Ty slouží ke zvýšení ekonomické prosperity státu, jejich dosažení je zajištěno pomocí podpory exportu, pobídek pro zahraniční investory nebo uzavírání obchodních smluv⁷¹.

⁶⁹ DRULÁKOVÁ, Radka a DRULÁK, Petr. Tvorba a analýza zahraniční politiky. 2., přeprac. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 183 s. ISBN 978-80-245-1184-9, s. 21.

⁷⁰ Tamtéž, s. 23.

⁷¹ Tamtéž, s. 26.

Moc je zpravidla charakterizována jako schopnost prosadit své vlastní zájmy nebo záměry i přes odpor druhých. Státy jako aktéři mezinárodních vztahů se své zájmy pokouší prosadit pomocí nejrůznějších nástrojů a prostředků. Když se řekne moc a prosazování vlastních zájmů, většina lidí si nejdříve vybaví přímé, ozbrojené násilí. Mezi nástroji zahraniční politiky se ale nachází mnohem širší paleta možností, jak prosazovat své zájmy. Jedním z těchto nástrojů je právě sportovní diplomacie.

P. Drulák rozdělil prostředky zahraniční politiky do čtyř kategorií⁷². Prvním prostředkem je diplomacie. V tom se shoduje s V. Hubingerem⁷³, který ve své Encyklopedii diplomacie u hesla „zahraniční politika“ ani žádný jiný nástroj než diplomacii, kterým by zahraniční politika mohla být prováděna, neuvádí. Jako druhý prostředek jsou uvedeny vojenské prostředky, které zahrnují hrozbu silou a použití síly. Jako třetí kategorie jsou zmíněny ekonomické prostředky, které dělí dále do dvou hlavních skupin podle toho, či ekonomická situace má být ovlivněna, zda ekonomika domácí, nebo zahraniční. Poslední skupinou nástrojů jsou ideové prostředky, které cílí především na veřejné mínění v cizích státech a jejich politické elity.

S jiným konceptem přišel J. Nye. Nástroje zahraniční politiky rozdělil na dvě skupiny – na soft power, tzv. měkkou moc a na hard power, tzv. tvrdou moc. Zároveň charakterizoval ještě tzv. smart power jako kombinaci obou výše zmíněných druhů nástrojů zahraniční politiky⁷⁴. Zatímco nástroje hard power jsou založené na vojenských a ekonomických prostředcích, jako je počet obyvatel, velikost území, nerostné bohatství, ekonomická úroveň nebo vojenská síla, soft power nástroje jsou prosazovány pomocí kultury, image nebo brandingu daného státu. Tyto složky představují prvky veřejné diplomacie, která je hlavním nástrojem šíření soft power. Soft power se opírá především o tři zdroje moci – za prvé je to kultura, za druhé politické hodnoty a posledním pilířem je zahraniční politika. Kultura nezahrnuje pouze umění, podle definice UNESCO z roku 1982 je kultura charakterizována jako „soubor distinktivních duchovních, materiálních a intelektuálních rysů, které charakterizují společnost. Nejde pouze o čistě umělecká vyjádření, ale také o životní styl, základní práva, hodnoty a tradice“⁷⁵. U domácí a zahraniční politiky je

⁷² DRULÁKOVÁ, Radka a DRULÁK, Petr. Tvorba a analýza zahraniční politiky, s. 33-38.

⁷³ HUBINGER, Václav. Encyklopedie diplomacie. 1. vyd. Praha: Libri, 2006. 191 s. ISBN 80-7277-296-1., s. 159.

⁷⁴ NYE, Joseph S. Soft power: <<the >>means to success in world politics. 1st ed. New York: Public Affairs, 2004. 16, 191 s. ISBN 1-58648-225-4, s. 32.

⁷⁵ UNESCO, Mexico City Declaration, 1982, [online], [cit. 2017-04-14] dostupné z http://portal.unesco.org/culture/en/files/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf.

důležitá hlavně konzistentnost v hodnotách. Například rasová segregace v USA poškodila americkou soft power v Africe. V souvislosti s tím je vhodné uvést bojkot olympijských her v roce 1976 v Montrealu, kterých se nezúčastnili sportovci z afrických zemí na protest proti účasti sportovců Nového Zélandu. Ragbyový novozélandský tým sehrál před olympijskými hrami přátelské zápasy v JAR, která byla kvůli rasové diskriminaci z OH a MOV vyloučena. Africké země požadovaly vyloučení novozélandské sportovní delegace, což se ale nestalo⁷⁶. Právě do této situace se USA nemohly naplno vložit, protože samy měly problémy s rasovou diskriminací a působilo by to značně nekonzistentně.

Hlavní rozdíl mezi soft power a hard power je ten, že hard power má donucovací nebo odstrašující charakter, zatímco soft power je silou přitažlivou, atraktivní. Politiky, kteří přemýšlejí pouze v kategorii hard power, označuje Nye jako jednodimenzionální hráče v třidimenzionální hře a v dlouhodobém horizontu se o takové hře vyjadřuje jako o prohrané⁷⁷. Jako důležitý předpoklad pro úspěšné použití soft power zmiňuje integritu zemí s jejich hodnotami a konzistencí v zájmech⁷⁸. Jako zajímavý příklad, kdy hard power poškodila soft power státu, je uvedena situace SSSR po událostech v Rumunsku a Československu v době studené války. Ačkoli do té doby měli Sověti pozitivní image a i po zmíněných událostech dále vojensky i ekonomicky posilovali, krvavé potlačení maďarského povstání v roce 1953 a invaze tanků do ČSR v roce 1968 jejich soft power a tím i reputaci na mezinárodní scéně velmi poškodila.

Veřejná diplomacie

Veřejná diplomacie je relativně moderní pojem, který můžeme chápat různými způsoby. Prvním možným výkladem je interpretace veřejné diplomacie v opozici k tzv. tajné diplomacii. Veřejná diplomacie je tady vnímána jako otevřená vůči veřejnosti, kdy tvůrci zahraniční politiky netají, s kým se stýkají, jak tato setkání probíhají, o čem se mluví ani jaké smlouvy a dodatky k nim byly uzavřeny. Za druhé je možné pojímat veřejnou diplomacii ve smyslu Public Affaires – veřejných záležitostí. Toto pojetí chápe veřejnou diplomacii jako informování domácího obyvatelstva o diplomatických aktivitách státu, kdy veřejnost má kontrolu nad děním a směřováním země. Třetím možným pojetím veřejné diplomacie je chápat veřejnou diplomacii jako propagandu, tedy nástroj pro prosazování

⁷⁶ MOV žádosti afrických NOV nevyhověl s tím, že ragby není olympijský sport a o účasti v přátelských zápasech rozhodl ragbyový svaz.

⁷⁷ NYE, Joseph S. Soft power: <<the >>means to success in world politics, s. 5.

⁷⁸ Tamtéž, s. 10.

cílů zahraniční politiky mimo vlastní území. Poslední variantou pojetí hlavního nástroje pro prosazování soft power je vnímání veřejné diplomacie jako proces komunikace se zahraniční veřejností, jehož cílem je dosažení pozitivního obrazu země v zahraničí⁷⁹. V komunikaci se stát obrací např. na elity, které mají na zahraniční publikum větší vliv, než přímo orgány, které zprávu vysílají.

Hlavním rozdílem mezi veřejnou diplomacií a propagandou je způsob komunikace. Zatímco propaganda je jednosměrná a stát vysílá sdělení pouze směrem ven, veřejná diplomacie je obousměrná. Nejedná se tedy pouze o vysílání informací státem, ale také o přijímání reakcí, zpětné vazby od příjemců sdělení na druhé straně⁸⁰.

V této práci je s termínem veřejná diplomacie nakládáno v posledním zmíněném smyslu – tedy jako procesem komunikace se zahraniční veřejností, který má za cíl šířit pozitivní pohled na zemi.

Pod veřejnou diplomacií se řadí množství dalších zvláštních projevů diplomacie. Příkladem může být diplomacie kulturní nebo právě diplomacie sportovní, ještě svéráznějším příkladem může být pandí diplomacie nebo pingpongová diplomacie.

Hlavními projevy veřejné diplomacie jsou nárůst povědomí o dané zemi, zvýšené porozumění této zemi (a mezi zeměmi navzájem), větší zájem o danou zemi, který se projevuje např. vyššími čísly v turismu, zvýšeným zájmem o spolupráci mezi zeměmi v různých odvětvích nebo třeba nárůstem počtu výměnných studentských pobytů. Dalším projevem je ovlivnění občanů druhého státu. To se projevuje vyšším zájmem firem o investice, podporou u zahraniční veřejnosti politických stanovisek nebo vnímání země jako vhodného partnera jak v mezinárodním společenství, tak v byznysu⁸¹.

Poprvé bylo označení veřejná diplomacie v posledním jmenovaném významu použito v roce 1965 americkým diplomatem E. Guillionem u příležitosti založení centra pro studium veřejné diplomacie, Centra Edwarda E. Murrowa⁸². Tehdy se tímto spojením označovaly pokusy států řídit a ovlivňovat svou reputaci a pověst v zahraničí.

⁷⁹ VESELÝ, Zdeněk. Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny). 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 493 s. ISBN 978-80-7380-505-0. Dostupné také z: <https://www.levna-knihovna.cz/lib-book/70/874>, s. 28.

⁸⁰ PETERKOVÁ, Jana. Veřejná diplomacie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 202 s. ISBN 978-80-7380-125-0, s. 18.

⁸¹ Tamtéž, s. 15.

⁸² Tamtéž, s. 12.

Co se aktérů týče, veřejnou diplomacii nemusí provádět pouze státní instituce, mohou ji vykonávat také soukromé subjekty. I to je jeden z rozdílů oproti klasické diplomacii, ve které je okruh vykonavatelů i příjemců výrazně širší, než u diplomacie veřejné. Veřejnou diplomacii provádějí neziskové organizace, soukromé společnosti, ale také jednotliví občané nacházející se v zahraničí⁸³. Proto se státy, konkrétně jejich orgány řídící zahraniční politiku, orientují také na krajanské spolky, které zpravidla udržují kulturu země svého původu a prezentují ji v zahraničí.

Sportovní diplomacie

„Sport má sílu změnit svět, sílu inspirovat, sílu sjednotit lidi tak jako máloco jiného (...). Sport je nástrojem pro mír.“⁸⁴ Tato slova pronesl Nelson Mandela, bývalý prezident Jihoafrické republiky a bojovník proti apartheidu, mimo jiné držitel Nobelovy ceny míru. Angela Merkelová označila paralympijské sportovce dokonce jako „velvyslance naší země“⁸⁵. Rostoucí význam sportovní diplomacie si, jak je z uvedených výroků patrné, uvědomují i přední světové politici.

Koncept sportovní diplomacie je relativně mladou záležitostí. Autoři, kteří se věnují tomuto tématu, přinášejí proto každý svou vlastní definici sportovní diplomacie. Sportovní diplomacie je ale zpravidla vnímána jako specifický druh veřejné diplomacie.

S. Murray definoval ve svém článku v roce 2011 sportovní diplomacii jako druh veřejné diplomacie, který „*zahrnuje reprezentativní a diplomatické aktivity sportovců vykonaných jménem a ve spolupráci s vládou jejich země. Tato praxe, usnadněná tradiční diplomacií, využívá sportovce a sportovní události k zapojení, informování a vytváření žádoucího obrazu země mezi zahraničním publikem a organizacemi k formování jejich představ způsobem, který je vhodnější pro naplňování cílů zahraniční politiky dané země*“⁸⁶. V následujícím článku, publikovaném v roce 2013, přidal další charakteristické znaky pro sportovní diplomacii a definici tím zpřesnil. Definice tak byla rozšířena o některé cíle

⁸³ PETERKOVÁ, Jana. Veřejná diplomacie, s. 13.

⁸⁴ Moving across Boundaries through Sports. Institute for Cultural Diplomacy: House of Arts & Culture [online]. Berlin, 2016 [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.icdhouse.org/index.php?moving-across-boundaries-through-sports>.

⁸⁵ Merkel: „Vorbild für uns alle und wunderbare Botschafter“. DOSB [online]. 2016 [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://www.dosb.de/en/olympia/olympische-news/detail/news/merkel_vorbild_fuer_uns_alle_und_wunderbare_botschafter/.

⁸⁶ MURRAY, STUART. Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves. In: Artigo apresentado no International Symposium on Cultural Diplomacy. Anais... Berlim. 2011. p. 1-25. Dostupné z <https://pdfs.semanticscholar.org/5e94/6d53c2d7085b26c778bdc2af2f1a5d5c2424.pdf>, s. 8.

sportovní diplomacie a aktéry. „Dnešní sportovní diplomacie je spojována s vládami využívajícími sportovce k umocnění diplomatického poselství, nebo se státy využívající sportovní události ke zlepšení jejich image mezi globální veřejností k tomu, aby snížily napětí u pohasínajících diplomatických vztahů, nebo zkrátka pro vyzkoušení půdy pro možnou změnu politiky“⁸⁷.

G. A. Pigman ve společném článku s S. Murraym rozlišují dva typy sportovní diplomacie. První charakterizovali jako „sport záměrně používaný jako nástroj diplomacie“. Druhý typ, „mezinárodní sport jako diplomacie“, zahrnuje diplomatickou reprezentaci, komunikaci a jednání mezi nestátními aktéry, která se konají u příležitosti nadcházející sportovní události“⁸⁸. Hlavními aktéry druhého typu nejsou ani tak sportovci samotní, jako spíše sportovní funkcionáři a mezinárodní sportovní organizace, mezi nimi například Mezinárodní olympijský výbor nebo FIFA.

Analogicky k vymezení dvou rovin kulturní diplomacie můžeme udělat obdobnou dělicí linii u diplomacie sportovní. Kulturní diplomacii můžeme rozdělit na úroveň klasické bilaterální a multilaterální diplomacie zabývající se kulturními tématy a dohodami a jednáními s nimi spojenými na jedné straně a na kulturní diplomacii jako veřejnou diplomacii na straně druhé. Ta zahrnuje například pořádání kulturních akcí, propagaci domácích umělců, výuku jazyka v zahraničí nebo vědeckou a univerzitní spolupráci⁸⁹. V případě sportovní diplomacie by dělení bylo následující: oblast klasické diplomacie by se zabývala dohodami a smlouvami o mezinárodním sportu nebo zastoupením v mezinárodních sportovních organizacích a uniích, sportovní diplomacie jako forma veřejné diplomacie by zahrnovala pořádání sportovních událostí, pořádání přátelských zápasů na mezinárodní úrovni, podporu sportovců reprezentujících v zahraničí nebo sponzoring sportovců a událostí.

⁸⁷ MURRAY, STUART. Moving beyond the Ping-Pong table: sports diplomacy in the modern diplomatic environment. Public Diplomacy Magazine, 2013, 9: 11-16. Dostupné z http://publicdiplomacymagazine.com/wp-content/uploads/2013/02/30008_PDMAG_2013-31.pdf#page=1, s. 12.

⁸⁸ MURRAY, Stuart; PIGMAN, Geoffrey Allen. Mapping the relationship between international sport and diplomacy. Sport in Society, 2014, 17.9: 1098-1118. Dostupné z <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17430437.2013.856616#aHR0cDovL3d3dy50YW5kZm9ubGluZS5jb20vZG9pL3BkZi8xMC4xMDgwLzE3NDMwNDM3LjIwMTMuODU2NjE2P25lZWRY2Nlc3M9dHJ1ZUBAQDA=>, s.1099.

⁸⁹ TOMALOVÁ, Eliška. Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 128 s. ISBN 978-80-86506-73-9, s. 12.

L. Škopková ve své diplomové práci podává následující definici sportovní diplomacie: „*Sportovní diplomacie je nástroj zahraniční politiky státu, skládající se ze souboru strategií, opatření a politik s cílem posílit soft power tohoto státu. Využívání sportovní diplomacie může mít několik cílů, mezi ty nejhlavnější patří: dosažení určitého statusu a mezinárodní prestiže, zvýšení soft power, podpora mírových vztahů na globální úrovni a nastartování nebo podpora ekonomického rozvoje. Sportovní diplomacie může být aplikována těmito nástroji: účast národního týmu na olympijských hrách, sponzoring sportovních klubů, sponzoring sportovních událostí, organizace sportovních událostí, využívání úspěchů sportovců a národních týmů, sehrávání přátelských zápasů a dalšími unikátními nástroji.*“⁹⁰. Definice popisuje důležité aspekty pro charakterizování sportovní diplomacie – cíle a nástroje, chybí ovšem aktéři. Definice by se tedy dala rozšířit právě o charakteristiku aktérů, v tomto případě státních institucí, jednotlivců z řad sportovců i sportovních funkcionářů a sportovních organizací, ať už národních (např. Český krasobruslařský svaz), nebo mezinárodních (např. Mezinárodní bruslařská unie).

S. Anholt se věnuje tématu Competitive Identity a brandingů států, regionů a měst, což jsou témata, která s veřejnou, potažmo sportovní diplomacií úzce souvisí. Ve své publikaci zmiňuje důležitý fakt, že pořádání velkých sportovních akcí na světové úrovni, jakými jsou třeba olympijské hry, je pouze mediální příležitostí, ne přímo brandingovou aktivitou samo o sobě. Při pořádání takových akcí je nutné si předem stanovit, jaká poselství o sobě chtějí státy vyslat a ty pak komunikovat, dokud se pozornost světových médií upírá na pořadatelskou zemi⁹¹. Obzvláště v případě olympijských her je nezbytné si tento plán připravit velmi důkladně a dbát na jeho vynikající prezentaci, protože doba, po jakou jsou pořadatelská města s olympijskými hrami spojována, může být velmi dlouhá. To je případ Paříže, kterou si „značné množství našich panelistů“⁹² stále spojuje s olympijskými hrami, přestože je to dnes již bezmála sto let, kdy je Paříž naposledy pořádala.

⁹⁰ ŠKOPKOVÁ, Lenka. Sportovní diplomacie jako nástroj zahraniční politiky malých států Perského zálivu. Plzeň, 2016. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

⁹¹ ANHOLT, Simon. Competitive identity: the new brand management for nations, cities and regions. 1st pub. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007. xiii, 134 s. ISBN 978-0-230-50028-0, s. 110.

⁹² Tamtéž, s. 108.

Graf 1: Asociování mezi městy a pořádáním olympijských her⁹³

Jak Anholt dále píše, takové popularity se mezi sportovními událostmi těší téměř výhradně olympijské hry, s Paříží je pak spojována ještě Tour de France a s New Yorkem maraton. U pořádání mistrovství světa ve fotbale to vysvětluje tím, že jednotlivé zápasy se hrají po celé zemi a ne v jednom městě, jako je tomu u olympijských her, nicméně je nutné dodat, že olympijské hry jsou naprosto unikátní událostí v tom, že při jejich konání se soutěží v několika různých sportech. Pořadatelské město letních olympijských her má tedy šanci ulpít v pamětech fanoušků namátkou gymnastiky, plavání i atletiky, zatímco při pořádání World Cupu se událost dotkne pouze fotbalových fanoušků a má tedy menší zásah.

Důležitou součástí sportovní diplomacie je pořádání kongresů mezinárodních sportovních organizací, jako je třeba Valné shromáždění Asociace národních olympijských výborů nebo zasedání MOV. Právě prvně jmenovaná akce bude probíhat na podzim roku 2017 v Praze a sejdou se na ní představitelé více než 200 národních olympijských výborů⁹⁴.

⁹³ ANHOLT, Simon. Competitive identity: the new brand management for nations, cities and regions, s. 109.

⁹⁴ Olympijský zpravodaj: Oběžník Českého olympijského výboru [online]. 2016, 2016(6) [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/ssh16374pc-OH-Zpravodaj-2016-prosinec-1-compressed.pdf>.

Pořádání olympijských her

Poslední možností, jak dělat sportovní diplomacii, kterou bych zde chtěla zmínit, je aktivní členství v mezinárodních sportovních organizacích. Nejde pouze o členství, jde také o zastoupení ve vedoucích funkcích těchto organizací a jejich výborů. Přestože členové MOV nejsou z definice zástupci svých zemí, jak jsem psala v první kapitole, mají na světový sport značný vliv, který státy mohou využívat ve svůj prospěch. Jde především o volbu pořadatelského města pro olympijské hry. Jednotliví kandidáti předkládají sice širokou škálu dokumentů a procházejí dlouhým, několikastupňovým výběrovým řízením, ale nakonec se o hostitelském městě rozhoduje tajnou volbou mezi členy Výboru. Právě tady vzniká největší prostor pro lobbování a korupci a prolínání politiky a sportu. Při této volbě se projevují klasická spojenectví, založená převážně na geografické blízkosti a příslušnosti ke stejnému civilizačnímu okruhu. Příklad takového zrcadlení obvyklých spojenectví na půdě MOV nalezneme například u volby pořadatelského města LOH 2012. Když ve druhém kole vypadl New York, přešla drtivá většina hlasů, které byly pro New York, ve prospěch Londýna. Z toho je možné vyčíst, že „Special Relationship“ pro vztahy mezi USA a Velkou Británií platí i ve sportovní diplomacii a na půdě Mezinárodního olympijského výboru.

Kandidátské město	1. kolo	2. kolo	3. kolo	4. kolo
Londýn	22	27	39	54
Paříž	21	25	33	50
Madrid	20	32	31	
New York	19	16		
Moskva	15			

Tabulka 1: Hlasování o pořadatelském městě pro LOH 2012⁹⁵

Dalším takovým případem je volba pořadatelského města pro LOH 2008. Peking sice získal velký náskok již v prvním kole volby, nicméně nutnou absolutní většinu hlasů nezískal a v tomto hlasování tedy vypadla Ósaka. Oproti minulému kolu „přibýlo“ sice jen

⁹⁵ ARCHIVE - 2012 Olympic Bid - London. (nedatováno). Získáno 16. dubna 2016, z GamesBids.com: <http://www.gamesbids.com/english/archives/arch2012.shtml>.

šest hlasů, nicméně je téměř jisté, že podporovatelé Ósaky dali své hlasy Pekingu. Přestože S. Huntington⁹⁶ vyčleňuje pro Japonsko samostatnou civilizaci, má k Číně určitě blíže než k ostatním zemím, která se o pořadatelský ucházela. Zároveň je zajímavé podívat se na úbytek hlasů pro Istanbul. I tady se většina „přeběhlíků“ musela rozhodnout pro Peking, pokud předpokládáme, že členové MOV svou volbu napříč jednotlivými koly spíše nemění. Kandidatura Istanbulu nalezla nejspíše podporu především u dalších blízkovýchodních zemí, nicméně pozdější podpora Pekingu dává také smysl. Pokud se podíváme na výčet bývalých pořadatelských měst, většina z nich leží v západním světě⁹⁷. Teprve v roce 2016 proběhly první OH na jihoamerickém kontinentu, na africkém se doposud žádné nekonaly. Frustrace ostatních zemí, že jsou v olympijském hnutí přehlíženy, může vést právě k podobným spojenectvím, jako to bylo zde mezi propekingovskými a proistanbulskými podporovateli.

Kandidátské město	1. kolo	2. kolo
Peking	44	56
Toronto	20	22
Paříž	15	18
Istanbul	17	9
Ósaka	6	

Tabulka 2: Hlasování o pořadatelském městě pro LOH 2008⁹⁸

Pokud se podíváme ještě na skóre, kterého jednotlivá kandidátská města dosáhla, zjistíme, že Londýn a Peking mají společné, že ani jeden z nich nedosáhl nejlepšího výsledku od Evaluační komise, která body uděluje. Je tomu právě naopak – v obou případech byl pouze jeden kandidát horší, než pozdější skutečný pořadatel. Evaluační komise uděluje body v 10 kategoriích, jedenáctou jsou finance, kde se ale body nepřidělují (finance jsou de facto

⁹⁶ HUNTINGTON, Samuel. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*, s. 37.

⁹⁷ Za celou éru konání moderních LOH se pořadatelskými městy stalo pouze 6 měst, která neleží ani v Evropě, ani Severní Americe. Mezi těchto šest měst patří Tokio (1964), Mexico City (1968), Moskva (1980), Soul (1988), Peking (2008) a Rio de Janiero (2016).

⁹⁸ ARCHIVE - 2008 Olympic Bid - Beijing. (nedatováno). Získáno 16. dubna 2016, z GamesBids.com: <http://www.gamesbids.com/english/archives/arch2008.shtml>.

zahrnuty ve všech jednotlivých kategoriích). Každá kategorie má příslušnou váhu. Pro stručné srovnání jsem vybrala pouze pět kategorií s největší vahou, nicméně data se výrazně neliší ani v ostatních, méně významných položkách. Právě tyto dosažené hodnoty se při znalosti toho, která města nakonec olympijské hry pořádala, stávají oprávněným důvodem k obavám o to, zda hlasování v MOV probíhá čestně a bez korupce.

	váha	Istanbul	Ósaka	Paříž	Peking	Toronto
Základní infrastruktura	5	4,15	7,55	8,05	4,6	6,95
Ubytování	5	6,2	9,7	10	9,9	7,8
Olympijská vesnice	4	6,35	7	7,95	8,5	6,95
Sportovní infrastruktura	4	6,9	7	7,85	7,1	7,9
Dopravní infrastruktura	4	6,85	7,4	8,35	6,95	8,1
celkem		132,15	171,85	186,85	162,7	165,55

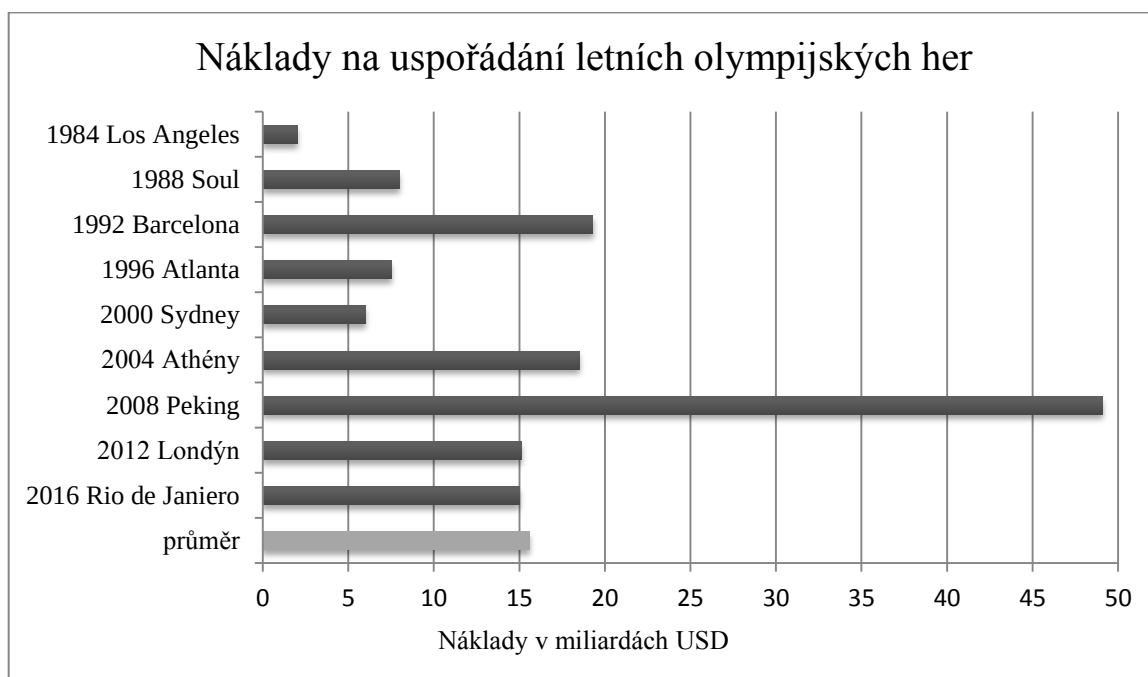
Tabulka 3: Hodnocení kandidátských měst na pořádání LOH 2008 Evaluační komisi⁹⁹

	váha	Londýn	Madrid	Moskva	New York	Paříž
Základní infrastruktura	5	6,15	8	5,8	6,15	7,3
Ubytování	5	10	8	6,8	10	10
Sportoviště	4	6,15	8,05	6,15	6,95	7,35
Olympijská vesnice	4	6,75	8	7,3	6,5	7,55
Koncept dopravy	3	5,7	8,25	5,15	5,6	7,25
celkem		149,45	168,95	132,25	151,35	167,85

Tabulka 4: Hodnocení kandidátských měst na pořádání LOH 2012 Evaluační komisi¹⁰⁰

⁹⁹ The International Olympic Committee. (18. srpna 2000). CANDIDATURE ACCEPTANCE PROCEDURE GAMES OF THE XXIX OLYMPIAD 2008. Získáno 16. dubna 2016, z Olympic: <https://www.olympic.org/search?q=IOC%20Candidature%20Acceptance%20Working%20Group&filter=documents>.

Důvody pro pořádání olympijských her mohou být různé, převážně to ale budou zájmy politické, především zahraničně politické. Zkraje se sice nabízí i ekonomické pohnutky, nicméně je několik důvodů domnívat se, proč tyto důvody nebudou přinejmenším stěžejní. Prvním důvodem je samotná nákladnost pořádání her. Za celou dobu pořádání se neskončit v červených číslech podařilo pouze dvěma městům – Los Angeles v roce 1984 a Barceloně v roce 1992. Pravděpodobnost, že by se kladnou bilanci podařilo zopakovat je o to menší, že případ pořadatelsví Los Angeles byl velmi specifický. Tyto hry byly zaprvé velmi komerční, právě po nich MOV pravidla pro pořádání zpřísnil a podmínil je účastí subjektů veřejné správy, není již možné nechat pořadatelsví OH pouze na soukromých subjektech¹⁰¹. Druhým významným faktem je, že Los Angeles byly jediným kandidátem, žádné jiné město o pořádání her v roce 1984 nemělo zájem¹⁰². MOV tak stál před volbou, zda OH úplně zrušit, nebo přistoupit na podmínky soukromých subjektů v Los Angeles.

Graf 2: Náklady na uspořádání olympijských her¹⁰³

¹⁰⁰ The International Olympic Committee. (12. březen 2004). REPORT BY THE IOC CANDIDATURE ACCEPTANCE WORKING GROUP TO THE IOC EXECUTIVE BOARD. Získáno 16. listopadu 2016, z

<https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Host-City-Elections/XXX-Olympiad-2012/Report-by-the-IOC-Candidature-Acceptance-Working-Group-for-the-Games-of-the-XXX-Olympiad-2012.pdf>.

¹⁰¹ Preuss, H. (2004). *The Economics of Staging the Olympics*. Northampton: E. Elgar, s. 13.

¹⁰² Baade, R. A., & A., M. V. (jaro 2016). Going for the Gold: The Economics of the Olympics. *Journal of Economic Perspectives*, stránky 201-218, s. 214.

¹⁰³ BRADLEY, R. (1. srpen 2016). Hosting the olympics is a terrible deal. *Fortune*, stránky 8-10. – dostupné přes databázi EBSCO.

Samozřejmě, že nutné investice např. do městské infrastruktury nejsou vyhozené peníze, nicméně MOV má na infrastrukturu zvláštní požadavky, které nemusí po skončení Her městu přímo vyhovovat, nehledě na časovou tíseň, která náklady zvyšuje. Proč ale určitě není možné počítat s finančním výdělkem plynoucím z pořádání olympijských her je důvod, že pokud by snad k nějakému, ač nepravděpodobnému zisku došlo, tak bude použit ve prospěch olympijského hnutí. V Olympijské chartě totiž stojí, že případný výtěžek půjde na rozvoj olympijského hnutí a podporu sportu¹⁰⁴, státy si tedy prostředky nesmí nechat pro sebe.

Hlavními důvody pro pořádání olympijských her tedy musí být důvody politické. Pokud se zemi podaří olympijské hry dobře připravit, získá v mezinárodním společenství větší prestiž. Právě prestiž je pravděpodobně jedním z důvodů, který stojí za výrazně většími náklady na uspořádání Her v Pekingu v roce 2008, Čína se zkrátka chtěla před ostatními zeměmi předvést a demonstrovat svou nejen hospodářskou vyspělost. Zároveň je ale nutné si uvědomit, že oproti ostatním zemím, které za sebou mají pořádání olympijských her, je Čína rozvojovou zemí a neměla tedy v té době dostatečně rozvinutou infrastrukturu. Musela postavit mnohem více budov a sportovišť, což se na celkových nákladech nutně odrazilo. Politické důvody pro pořádání olympijských her se týkají především států, které mají velmocenské ambice, chtějí se zbavit nálepky rozvojové země nebo třeba zemí, které se vypořádaly s nějakým historickým zvratem, jakým je třeba dědictví komunismu ve střední a východní Evropě.

¹⁰⁴ Mezinárodní olympijský výbor. Olympijská charta [online]. In: . Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2016, s. 58 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2016.pdf>, pravidlo 32.

Sport a politika v mezinárodních vztazích – příklad LOH

1936 v Berlíně a LOH 2008 v Pekingu

Přestože se politice olympijské hnutí brání, nastala spousta situací, které dokazují, že neúspěšně. Myšlenky olympismu byly několikrát zneužity pro účely politiky a s některými případy se olympismus vyrovnává dodnes. Takovým případem byly právě olympijské hry v Berlíně v roce 1936. Není to ovšem ojedinělý případ. Nejviditelnějšími ukázkami zneužití sportu jsou bojkoty. V případě olympijských her se jedná obzvlášť o éru mezi olympijskými hrami v Montrealu v roce 1976, kterých se nezúčastnila velká část sportovců z afrických zemí, přes hry v Moskvě v roce 1980, kterých se na protest proti sovětské invazi do Afghánistánu nezúčastnili sportovci ze západních zemí až po rok 1984 a olympijské hry v Los Angeles. Těch se nezúčastnili sportovci z východního bloku¹⁰⁵. Oficiálně udaným důvodem byly obavy o bezpečnost sportovců a znečištěné životní prostředí, ve skutečnosti se ale jednalo o odplatu za bojkot předešlých her v Moskvě¹⁰⁶.

Nástup nacistického režimu v Německu poznamenal i pořádání olympijských her v roce 1936 v Berlíně. Berlín se měl stát pořadatelským městem již v roce 1916, ale z důvodu první světové války byly tyto hry bez náhrady zrušeny. Po skončení války bylo Německo, společně s dalšími zeměmi¹⁰⁷, které byly mezinárodním společenstvím uznány za agresory a viníky za rozpoutání války, vyloučeno z Mezinárodního olympijského výboru.

Situace v poválečném Německu

Situace poválečného Německa na mezinárodní scéně nebyla jednoduchá. Nastupující fašismus nedělal zemi dobrý obraz v zahraničí, remilitarizace Porýní byla kritizována z různých stran a ani vyloučení z MOV zemi při jejím návratu do mezinárodního společenství neprospívalo. Němečtí a další sportovci poražených zemí se nesměli ani účastnit prvních poválečných her v roce 1920 v belgických Antverpách, německý olympijský výbor nebyl pozván ani na další olympijské hry v roce 1924 v Paříži a účastnil se až IX. OH v Amsterdamu.

¹⁰⁵ Výjimkou mezi sportovci z východního bloku byli Rumuni, kteří se olympiády zúčastnili.

¹⁰⁶ DOVALIL, Josef et al. *Olympismus*, s. 82.

¹⁰⁷ Mezi další vyloučené země patřilo Rakousko, Turecko, Maďarsko a Bulharsko.

Vzhledem k domácí i zahraniční politice Německa se objevily úvahy o bojkotování berlínských her. Mezinárodní společenství nemohlo přehlížet některé zásadní události, které vyvolávaly otázky o budoucím směřování Německa.

Ze zahraničněpolitické oblasti se jedná především o opuštění odzbrojovací konference v únoru 1933, vystoupení ze Společnosti národů o devět měsíců později, opětovné připojení Sárska a porušování Versaillské mírové smlouvy. K nejflagrantnějšímu porušení smlouvy došlo remilitarizací Porýní, když tam vpochovalo 30 tisíc německých vojáků a obsadilo padesát kilometrů široké pásmo na východním břehu Rýna¹⁰⁸. Nicméně ani na takovou provokaci mezinárodní společenství příliš nereagovalo. Čin byl sice odsouzen na půdě mezinárodních organizací, k žádné odvetné akci ale nedošlo a Porýní zůstalo obsazené.

Co se domácí politiky týče, jednalo se nejenom o Norimberské zákony jako posvěcení pro státem řízenou rasovou politiku a následnou genocidu, ale také o situaci politických odpůrců, existenci koncentračních táborů, ve kterých byli internovány osoby nepohodlné režimu, potlačování svobody slova a celkově totalitní kurs Hitlerova vládnutí. Nejen o zacházení s politickými odpůrci, i o existenci koncentračních táborů existovala již v roce 1934 svědectví. V USA roku 1935 vyšly dvě knihy, které popisovaly zkušenosti autorů s nacistickým režimem. První z nich byla kniha *Terorizovaný národ* (orig. *A Nation Terrorized*), což je kniha právě z roku 1934, kdy vyšla v Evropě. Popisovala svědectví bývalého poslance Říšského sněmu Gerharta Segera z tábora v Oranienburgu. Druhá publikace, *Otčina* (orig. *Fatherland*), přinesla svědectví o krutosti v zacházení s vězni. Autor Paul Messing byl zatčen za členství v komunistické straně¹⁰⁹.

Přestože se MOV nechtěl vměšovat do německé politiky, byla jedna oblast, ke které musel zaujmout stanovisko. Norimberské zákony samy o sobě MOV nevadily, problémem nebylo vyloučení Židů z veřejného života. Problémem bylo vyloučení Židů z možnosti připravovat se na OH, protože jim byl odepřen vstup na sportoviště a byli vyloučeni ze sportovních organizací. MOV trval na tom, že v tomto ohledu nesmí být sportovci diskriminováni,

¹⁰⁸ VESELÝ, ZDENĚK. Dějiny mezinárodních vztahů, s. 240.

¹⁰⁹ RIPPON, Anton. Hitlerova olympiáda: historie nacistických her roku 1936. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2008. 246 s. ISBN 978-80-7381-315-4, s. 20.

protože dochází k porušení olympijských principů a v tom případě by MOV musel pořadatelství Berlínu odebrat¹¹⁰.

Vyjednávání – bojkotovat, nebo se zúčastnit?

Jak informace o fungování německého státu pronikaly mezi zahraniční veřejnost, vyvstaly diskuze, zda se her zúčastnit. Velká podpora bojkotu byla v USA, podle průzkumu veřejného mínění z března 1935 bylo pro bojkot her 43% Američanů¹¹¹. Mezi hlavní postavy, které se aktivně podílely na diskuzi o možném bojkotu, patří Ch. Sherrill, jeden z amerických delegátů na zasedání MOV ve Vídni. Na tomto zasedání přinutil německé zástupce k následujícímu prohlášení, zaznamenanému ve zprávě z výročního zasedání: *„Předseda Mezinárodního olympijského výboru se zeptal německých delegátů, jestli mohou zaručit dodržování článků Charty, které se týkají organizačního výboru, a pravidla pro kvalifikaci.*

Za všechny tři delegáty odpověděl doktor Lewald, že:

1. *Německý olympijský výbor získal se souhlasem vlády mandát sestavit organizační výbor v následujícím složení:*

Dr. Lewald – předseda

Dr. Ritter von Halt – vévoda z Mecklenburgu-Schwerinu

Pan von Tschammer – předseda Německého olympijského výboru

Pan Sahm – starosta Berlína

Pan Diem – sekretář Německého olympijského výboru

2. *Ujistil, že budou dodržena všechna pravidla související s olympijskými hrami.*
3. *Němečtí židé nebudou principiálně vyloučeni z německých družstev pro olympiádu.*¹¹²

Zatímco Sherrill byl s Lewaldovým vyjádřením spokojený, W. M. Garland i poté připomněl, že pokud nebudou židovským sportovcům zajištěny stejné podmínky jako

¹¹⁰ HILTON, Christopher. Hitlerova olympiáda: olympijské hry 1936 v Berlíně. Vyd. 1. Praha: Práh, 2008. 296 s. ISBN 978-80-7252-212-5, s. 29.

¹¹¹ RIPPON, Anton. Hitlerova olympiáda: historie nacistických her roku 1936, s. 61.

¹¹² HILTON, Christopher. Hitlerova olympiáda: olympijské hry 1936 v Berlíně, s. 31.

ostatním, američtí sportovci se OH nezúčastní. Účast Američanů přitom byla klíčová. Na posledních hrách v Los Angeles se v neoficiálním medailovém pořadí národů umístila americká výprava na prvním místě s ohromným náskokem^{113, 114}. Pokud by se Američané her nezúčastnili, výkonnostní úroveň by velmi poklesla.

Lehwald s Diemem byly spíše loutky v rukou nacistické vlády, které měly rozptýlit pochybnosti o průběhu nadcházejících olympijských her. Jak Diem, tak Lehwald měli „rasový škráloup“ – oba měli ve svých rodinách židovské předky nebo příbuzné a existovaly tlaky, aby byli funkcí zbaveni¹¹⁵. Zároveň se oba dva podíleli již na přípravách olympijských her plánovaných na rok 1916.

Další významnou osobností podporující bojkot byl předseda Americké amatérské unie (AAU) J. T. Mahoney. Mahoney se snažil získat další podporovatele na Kolumbijské univerzitě, kde vystoupil s projevem. Po něm ale reagoval afroamerický sprinter Ben Johnson: „*Je zbytečné a pokrytecké, aby se soudce Mahoney snažil urovnat podmínky v Německu dříve, než by urovnal obdobné podmínky v Americe*“¹¹⁶, řekl na adresu prezidenta Americké amatérské unie. Tím poukázal na paradox, kdy je postavení Afroameričanů v Americe obdobné, jako postavení Židů v Německu, ale nikdo proti němu nevystupuje.

Tehdejší předseda MOV hrabě Baillet-Latour se k Německu stavěl mnohem shovívavěji. V prohlášení z 6. listopadu 1935 ujišťuje, „*že nic nestojí v cestě pořádání XI. olympijských her v Berlíně a Partenkirchenu. Podmínky stanovené olympijskou chartou byly Německým olympijským výborem respektovány.*“. Baillet-Latour ve svém prohlášení argumentuje, že požadavky na přesunutí her jsou založeny na nepravdivých informacích a že tyto požadavky ani nepochází od národních olympijských výborů. Kampaň za zrušení olympijských her je podle něj politická¹¹⁷. Baillet-Latour podle svých výroků musel věřit, že Německo své sliby dodrží: „*Odebrat olympijské hry lze v případě, že pořadatelé nedodrží dohody. V historii olympijských her zatím k ničemu takovému nedošlo. Neodkážu si představit, že by němečtí sportovní představitelé nesplnili své závazky. Pokud by došlo k tomu, že von Tschammer by omezil tréninkové možnosti pro „neárijce“ stejně jako účast*

¹¹³ USA získaly 41 zlatých, 32 stříbrných a 30 medailí, zatímco druhá Itálie skončila s bilancí 12-12-12.

¹¹⁴ HILTON, Christopher. Hitlerova olympiáda: olympijské hry 1936 v Berlíně, s. 24.

¹¹⁵ RIPPON, Anton. Hitlerova olympiáda: historie nacistických her roku 1936, s. 48.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 62.

¹¹⁷ KÖSSL, Jiří. Antologie k dějinám olympijského hnutí: Určeno pro posl. fak. tělesné výchovy a sportu. S. 75.

*na národním mistrovství a dalších sportovních soutěžích, potom by olympijský výbor mohl – a jistě by to i udělal – nařídil odebrání her Berlínu. Nevěřím ale, že by se věci vyvíjely tím směrem.*¹¹⁸. Z čeho pramenila Baillet-Latoura důvěra, je záhadou, musel totiž vědět, jaká panuje v Německu situace.

V USA ale nebyli pouze zastánci bojkotu. Hlavním zastáncem uskutečnění her a největším oponentem Mahoneyo byl Avery Brundage. A. Brundage, předseda Amerického olympijského výboru a později i člen MOV se domníval, že pro klidné uspořádání her bude stačit, aby byl členem německé výpravy alespoň jeden Žid, což požadoval i Sherrill. Navzdory dohodě s MOV z Vídně z roku 1933 ale Hitler trval na tom, že účast židovských sportovců je možná v zahraničních týmech, ne však v německém¹¹⁹. Brundage však i přes toto zjištění tvrdil, že o diskriminaci v Německu nemá žádné zprávy a o žádné neslyšel¹²⁰.

Protesty

Značnou roli v protestním hnutí hrály socialistické a dělnické organizace, jako například Socialistická tělovýchovná internacionála a Rudá sportovní internacionála. Ve svém svolání z 1. října 1935 volají po bojkotu berlínské olympiády¹²¹. Dalším hnutím, které požadovalo bojkot olympijských her, byla švýcarská Dělnická federace pro sport. Její zástupci prohlašovali, že *„její zástupci by rádi otevřeli veřejnosti oči a upozornili na nebezpečí totalitní a rasistické politiky Třetí říše“*¹²².

V dokumentu Výboru pro přeložení olympijských her z Německa se uvádí několik důvodů, proč má být Německu pořadatelsví odebráno. Tento výbor argumentuje potlačováním svobody slova, perzekucí politických oponentů nebo rozpuštěním některých sportovních organizací. Doslova se v Pamětním spisu pro Olympijský výbor v Československu píše: *„Mají býti olympijské hry vybojovány v zemi, ve které nesmí nikdo beztrestně vysloviti slovo vládě nepříjemné, v zemi, jejíž koncentrační tábory, trestnice a věznice jsou přeplněny? V zemi, v níž byli nevinní utýráni k smrti jen proto, že zastávají jiné názory než*

¹¹⁸ HILTON, Christopher. Hitlerova olympiáda: olympijské hry 1936 v Berlíně, s. 50.

¹¹⁹ RIPPON, Anton. Hitlerova olympiáda: historie nacistických her roku 1936, s. 62.

¹²⁰ HILTON, Christopher. Hitlerova olympiáda: olympijské hry 1936 v Berlíně, s. 46.

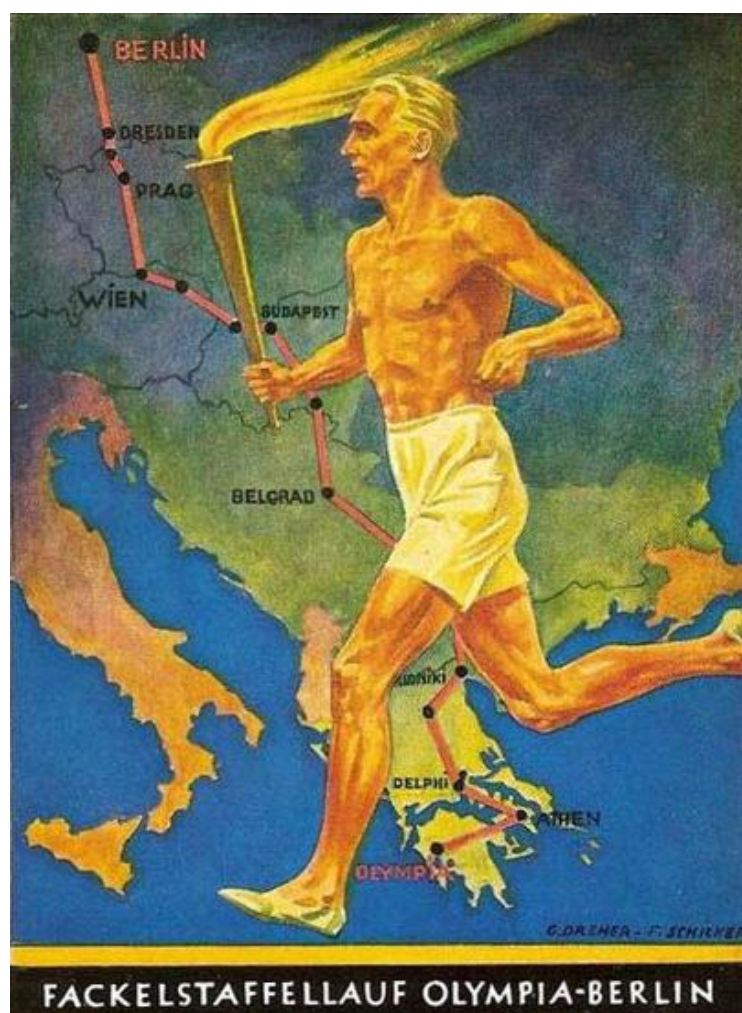
¹²¹ KÖSSL, Jiří. Antologie k dějinám olympijského hnutí: Určeno pro posl. fak. tělesné výchovy a sportu, s. 70.

¹²² HILTON, Christopher. Hitlerova olympiáda: olympijské hry 1936 v Berlíně, s. 48.

vláda.¹²³ Je příznačné, že o situaci židovských sportovců a vlastně celkově Židů v Německu se v této zprávě nepíše vůbec nic.

Zastánci myšlenky, že Hitlerovo Německo by nemělo být pořadatelem, mělo své zástupce napříč světem – protestovalo se ve Francii, v Jugoslávii, ve Švédsku, také řada jihoamerických zemí váhala s potvrzením účasti¹²⁴.

Zdrojem protestů z Československa se stal navíc kromě důvodů formulovaných ostatními odpůrci ještě jeden z plakátů. Plakát, který propagoval běh s olympijskou pochodní, který vedl z Řecka před Maďarsko, Rakousko a Československo do Německa, totiž zobrazoval jiné hranice, než byly ty skutečné. Na tomto plakátu si Německo přisvojilo sudetské pohraničí.

Obrázek 1: Plakát k XI. Olympijským hrám v Berlíně 1936¹²⁵

¹²³ KÖSSL, Jiří. Antologie k dějinám olympijského hnutí: Určeno pro posl. fak. tělesné výchovy a sportu. s. 71.

¹²⁴ HILTON, Christopher. Hitlerova olympiáda: olympijské hry 1936 v Berlíně, s. 46.

XI. olympijské hry v Berlíně

Pořádání olympijských her bylo Berlínu přiděleno v roce 1931. V té době Hitler odsoudil olympijské hry jako „vynález Židů a svobodných zednářů“ a podnik „inspirovaný judaismem“ a bylo podle něj nepřípustné, aby se taková přehlídka konala v Německu, kde vládou Národní socialisté¹²⁶. Hitler odsoudil již účast německých sportovců na hrách v Los Angeles v roce 1932. Když se pak Hitler v roce 1933 stal říšským kancléřem, čekalo se, zda se pořadatelství zřekne. Goebbelsovy argumenty ve prospěch pořádání olympijských her nakonec ale Hitlera přesvědčily a od té doby věnoval hrám maximální pozornost a dostatek prostředků¹²⁷. Koneckonců fascinace Hitlerova režimu antikou a jejími tradicemi je velmi dobře známá.

Bez ohledu na politickou situaci v Německu byly berlínské hry v mnoha ohledech výjimečné a inovativní. Jedním z příkladů je například zahájení tradice olympijské štafety, která donese na stadion olympijskou pochoděň z Olympie, kterou je při slavnostním zahájení zapálen olympijský oheň. Druhým prvenstvím, které si Berlín vysloužil, bylo v mediálním pokrytí. Berlínské hry byly vůbec první, ze kterých byly vysílány televizní přenosy do celého světa. Podobného charakteru je i další německý primát, který zde zmíním. O olympiádě v Berlíně byl vytvořen film, obrazový materiál byl sbírán po celou dobu konání her. Dokumentární film režírovala Leni Riefenstahlová a tehdy udala směr, kterým se sportovní přenosy ubírají dodnes. Ve svém dokumentu tak používá zpomalené záběry, hudební podkres nebo detailní záběry na těla sportovců. Přestože film vznikl na objednávku vlády, dá se mluvit i o určité objektivitě. Nebyla například vystřižena účast černošských sportovců ani nebyly zamlčeny jejich úspěchy, jako například vítězství Jesseho Owense ve skoku do dálky, kdy porazil domácího atleta¹²⁸. Posledně byly olympijské hry v Berlíně prvními, které byly zneužity pro účely propagandy.

Příběh Jesseho Owense se stal jedním z nejznámějších olympijských příběhů vůbec. Americký sprinter tmavé pleti získal na OH v Berlíně čtyři zlaté medaile a silně tak

¹²⁵ Fackelstaffellauf Olympia-Berlin 1936 Germany. In: MADMENART: Vintage Ad Art Collection 1891–1970 [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <https://www.madmenart.com/war-propaganda/fackelstaffellauf-olympia-berlin-1936-germany/>

¹²⁶ SLEPIČKOVÁ, Irena, ed. a SLEPIČKA, Pavel, ed. Sport a politika. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2010. 172 s. ISBN 978-80-86317-82-3. S. 101.

¹²⁷ SLEPIČKOVÁ, Irena, ed. a SLEPIČKA, Pavel, ed. Sport a politika. S. 107.

¹²⁸ *Olympia 1. Teil - Fest der Völker* [film]. Režie Leni Riefenstahl. 1938.

zpochybnil Hitlerovu ideologii o nadřazenosti árijské rasy a podřadnosti ostatních, především Židů a Afroameričanů. Jednou z afér, které se ve spojitosti s Owensem tradují, je ta, že Hitler Owense urazil tím, že mu odmítl podat ruku a okomentoval to slovy, že „se přece nenechá vyfotit, jak si třese rukou s negrem“¹²⁹. Podle Rippona to je ale mýtus. Na konci prvního dne soutěží se Hitler sešel se všemi medailisty a pogrataloval jim, u té příležitosti se s nimi nechal i fotografovat. Druhý den vyhrál Owens sprint na 100 metrů. Když byl při vyhlášení dekorován, uklonil se směrem k tribuně, kde Hitler seděl, ten ho zpátky pozdravil zdviženou pravicí a pak stadion opustil. Rippon to vysvětluje tím, že odchod byl předem naplánovaný nebo že začínalo pršet a setmělo se, takže podmínky pro fotografování beztak nebyly příznivé¹³⁰.

Druhým ikonickým příběhem, který se ale odehrál ještě před zahájením her, je příběh Gretel Bergmannové. O té se např. Sherrill a Brundage domnívali, že právě ona, jako jedna ze světově nejlepších skokanek do výšky bude tím jedním židovským sportovcem v německé výpravě. Poté, co Bergmannovou vyloučili ze školy i sportovního klubu v Ulmu, přestěhovala se do Velké Británie, kde mohla studovat i se připravovat na skokanské soutěže. Aby Němci vytvořili zdání, že se skutečně chystají umožnit Bergmannové účast na olympijských hrách, donutili ji, aby se vrátila do Německa a připravovala se společně s ostatními sportovci. Bergmannová nechtěla, ale jak později řekla, byla „vydíraná výhrůzkami rodině a celému židovskému sportovnímu hnutí. Neměla jsem jinou možnost, než se podřídít. Sbalila jsem si a následující den s otcem odplula“¹³¹.

Korespondenti zahraničních médií, kteří na olympijských hrách byli, „*museli nakonec přiznat, že Hitler udělal z olympiády oslnivý propagandistický úspěch svého barbarského režimu*“, jak později shrnul americký novinář W. Shirer.¹³² Přímou po OH napsal: „*Obávám se, že nacisté se svou propagandou uspěli. Zaprvé, hry zorganizovali ve velkolepém měřítku, jaké tu ještě nikdy nebylo, a to se sportovcům líbilo. Zadruhé, nacisté si nasadili pro návštěvníky, zejména pak pro přední činitele obchodní sféry, velmi dobrou masku.*“¹³³. Londýnský reportér napsal, že uspořádání her v Berlíně bylo nakonec správné, protože přitáhlo pozornost k situaci v Německu, o které se tak mluvilo víc, než kdyby byly hry přeloženy jinam.

¹²⁹ RIPPON, Anton. Hitlerova olympiáda: historie nacistických her roku 1936, s. 159.

¹³⁰ Tamtéž, s. 158.

¹³¹ HILTON, Christopher. Hitlerova olympiáda: olympijské hry 1936 v Berlíně, s. 37.

¹³² RIPPON, Anton. Hitlerova olympiáda: historie nacistických her roku 1936, s. 223.

¹³³ Tamtéž, s. 222.

Tehdy ještě převládající politika appeasementu nakonec umožnila Německu olympijské hry pořádat. Hitlerova olympiáda skončila vlastně úspěchem. Němečtí sportovci získali nejvíce medailí, celkem 89 (33-26-30), za nimi byly Spojené státy s celkovou bilancí 56 medailí (24-20-12). Poraženými byli němečtí židovští sportovci kvůli své neúčasti na olympijských hrách, o kterých ale nebylo příliš slyšet. Z pohledu německého režimu bylo jedinou poskvrnou po sportovní stránce, že nejúspěšnějším sportovcem se stal atlet černé pleti Jesse Owens. Úspěchem skončily hry i po stránce prezentace Německa. Během dvou týdnů trvání nedošlo k žádnému incidentu, který by německou image poškodil, a návštěvníci odjížděli zpátky domů s otázkou, proč všichni pořád tolik haní Německo. Jediné, čeho si diváci často všímali, byla neustálá přítomnost vlajek s hákovým křížem a uniformem. Velkolepost tehdejších her nastavila trend, kterým se od té doby olympijské hry ubírají.

XXIX. olympijské hry v Pekingu

Zneužití olympijských myšlenek pro politické cíle na berlínské olympiádě nebylo ojedinělým případem. Z nedávno konaných olympijských her je možné jako příklady uvést hry v Pekingu z roku 2008 a zimní olympijské hry v Soči v roce 2012. Obě země, jak Čína, tak Rusko, jsou rozvíjející se země, které mají velký vliv na mezinárodní dění. Obě země mají již v současnosti velké slovo v mezinárodním hnutí, jejich zástupci totiž zasedají v Radě bezpečnosti OSN. Zároveň má Čína i Rusko ambice, které přesahují jejich současnou pozici v mezinárodním společenství a aby jich dosáhly, vsadily tyto země mimo jiné i na sportovní diplomacii.

Když v roce 2001 zvítězila čínská kandidatura na pořádání letních olympijských her v roce 2008, vyvolalo to různorodé emoce. Především ze strany lidskoprávních organizací zaznívala kritika MOV, že připustil, aby se olympijské hry konaly v zemi, která silně porušuje lidská práva. Jejich oponenti naopak viděli v uspořádání olympijských her Čínou příležitost, jak lidskoprávní situaci v zemi zlepšit, protože Čína si bude chtít vylepšit svou reputaci ve světě. Dále viděli ve vítězství Pekingu příležitost, jak získat lepší informace o tom, co se v zemi skutečně děje. Předseda MOV byl zastáncem pekingských her, po zvolení Pekingu pořadatelským městem prohlásil: „*hry budou mít velký vliv na čínské společenské prostředí – lidská práva nevyjímaje*“. U oponentů také panoval názor, že pořádání olympijských her poslouží jako záminka k upevnění režimu a názorovi oponenti budou „odklizeni“ ve jménu udržení pořádku během konání olympijských her, aby nenarušovali jejich průběh.

Dalším problémem, který se vyskytuje po přidělení olympijských her státům, ve kterých panuje nedemokratické zřízení, je jejich legitimizace touto cestou. Vyplývá to i z výroku čínského prezidenta Ťiang Ce-Mina: „*(...) naše dnešní postavení jakožto člena WTO a organizátora Olympijských her znamená, že strategie kombinace Západního modelu tržní ekonomiky a systému jedné strany je správná.*“¹³⁴. Čínští představitelé se tedy domnívají, že ve chvíli, kdy je mezinárodní společenství tímto způsobem přijalo, respektuje jeho státní uspořádání a Čína ho považuje za legitimní.

¹³⁴ ROJČÍK, Ondřej. Olympijské hry v Pekingu 2008: lidská práva a mezinárodní vztahy. Global politics [online]. 2002 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/peking-2008>.

V souvislosti s tímto „uznáním legitimacy“ Čína v podstatě nečekala zásadní protesty zahraničních aktivistů, a když k nim přesně rok před zahájením došlo, bylo čínské vedení zaskočené¹³⁵.

Největší kritika doléhala na oblast lidských práv, nevyhnula se ale ani otázce životního prostředí a jeho enormního znečištění. Znečištění životního prostředí se v případě Pekingu projevuje především smogovou situací, která omezuje obzvlášť vytrvalostní sportovce. Z lidskoprávní agendy se snášela kritika především na situaci politických aktivistů, jejich pronásledování, zatýkání, páchání násilí ve vězeních apod., dále na trest smrti a jeho veřejné vykonávání, cenzuru médií a internetu a omezování činnosti zahraničních novinářů.

Nevládní organizace Amnesty International požadovala, aby Čína zlepšila situaci v oblasti lidských práv. Mezi hlavní problémy zařadila vykonávání a samotnou existenci trestu smrti, násilí v detencích, věznění, mučení a pronásledování lidskoprávních aktivistů a cenzuru internetu¹³⁶.

Čína se o pořádání olympijských her ucházela již v roce 1993, tehdy ale o dva hlasy vyhrálo Sydney a v roce 2000 uspořádalo hry milénia. Oproti minulému pokusu se Čína poučila a minimálně v přístupu k médiím doznala změn. „*Jestliže v Monte Carlu v roce 1993 byly pro čínskou delegaci příznačné kamenné tváře a strohé odpovědi, v Moskvě představitelé přípravného výboru rozdávali úsměvy i při nepříjemných otázkách týkajících se Tibetu, porušování lidských práv a trestu smrti.*“¹³⁷, píše O. Rojčík ve svém článku. Dodává, že na nové mediální image Číny se podílely britské mediální agentury, olympijské hry v Pekingu dále propagovaly najaté celebrity, jako např. Tři tenoři nebo tenista Michael Chang.

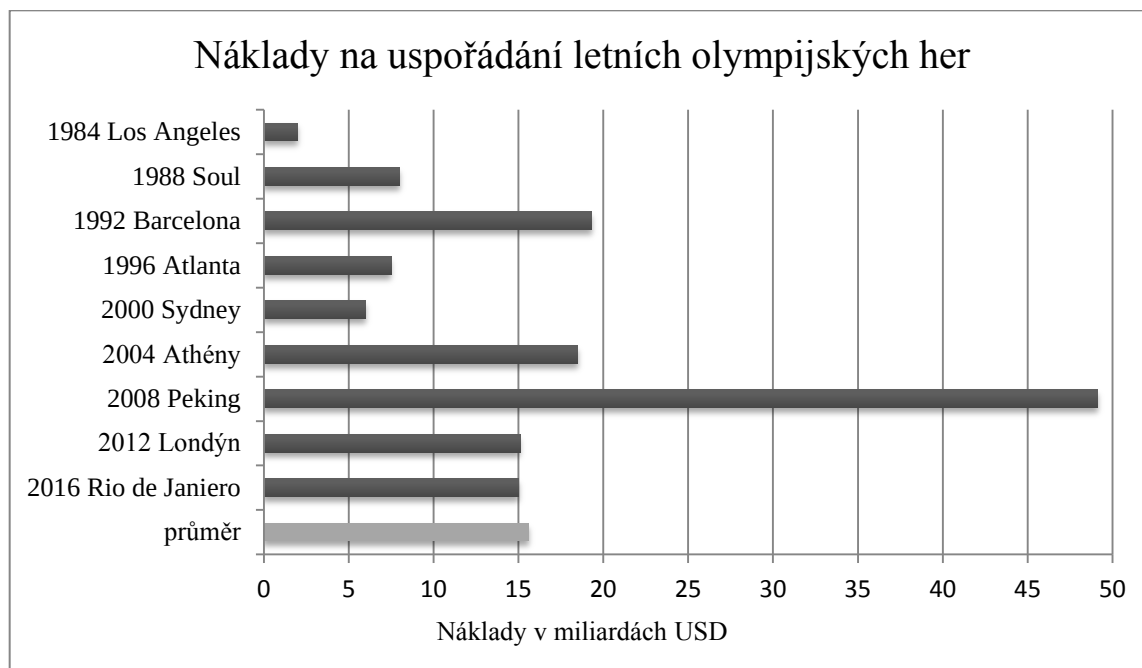
Čína chtěla svou olympiádou ohromit svět a tento záměr se nutně musel odrazit na celkových nákladech. Náklady dále zvyšoval fakt, že na rozdíl od vyspělých zemí neměla rozvojová Čína dostatečně rozvinutou infrastrukturu ani neměla téměř žádné sportovní zázemí.

¹³⁵NAÍM, Moisés. „Missing Links: The Battle of Beijing.“ Foreign Policy, no. 163, 2007, pp. 95–96., dostupné z www.jstor.org/stable/25462238.

¹³⁶MOONEY, Paul. *Muscular State*. Amnesty International Magazine [online]. 2007, podzim 2007 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.amnestyusa.org/news/news-item/muscular-state>.

¹³⁷ROJČÍK, Ondřej. Olympijské hry v Peking 2008: lidská práva a mezinárodní vztahy. Global politics [online]. 2002 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/peking-2008>.

Jak je patrné z grafu, pekingské hry byly daleko nejnákladnější ve srovnání s ostatními olympijskými hrami. Průměrné náklady, které činí cca 15 miliard dolarů, překonala Čína více než trojnásobně, její hry v Pekingu stály bezmála 50 miliard dolarů. Jak jsem psala výše, Čínu překvapily protesty proti situaci lidskoprávních aktivistů v její zemi. Vládní představitelé byli zaskočení o to více, kolik do uspořádání her investovali. Vzhledem k tomu, o jak enormní částku se jedná, čekali naopak uznání a vděk, ne rozsáhlé protesty¹³⁸.

*Graf 3: Náklady na uspořádání olympijských her*¹³⁹

Stejně jako všechny ostatní pořadatelské země od zahájení tradice olympijské štafety, i Čína se připojila. Podle čínského plánu měla být jejich trasa pochodně tou vůbec nejdelší za olympijskou historii, celkem měřila 137 000 kilometrů a její cesta vedla přes všech pět kontinentů a skrz všechny čínské provincie.

¹³⁸ FRIEDRICH, Stefan. Chinas Erwartungen an Olympia. Die politische Meinung [online]. 2008, (464), 27-33 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: http://www.kas.de/wf/doc/kas_14056-544-1-30.pdf?080731171826.

¹³⁹ BRADLEY, R. (1. srpen 2016). Hosting the olympics is a terrible deal. Fortune, stránky 8-10. – dostupné přes databázi EBSCO.

Obrázek 2: Trasa olympijské pochodně¹⁴⁰

Cesta pochodně začala tradičně v Řecku, pak se přesunula do Pekingu, kde započala svou cestu kolem světa.

Těsně před zahájením cesty vypukly v Tibetu protesty a rozšířily se i do dalších měst, čínské orgány proti nim tvrdě zakročily¹⁴¹. Především ve městech západních států, přes která se olympijská pochodně přesouvala, se z běhu s pochodní slovy S. Friedricha stal běh trestnou uličkou¹⁴². Velké protesty lidskoprávních aktivistů se tak konaly v Paříži, Londýně a San Franciscu, nevyhnuly se ale ani Novému Dillí, kde však byli demonstranti brzy rozehnáni policií¹⁴³. Tato trasa měla symbolizovat nejen velkolepost celé nadcházející události, ale také jednotu celého světa.

Čína si dala velmi záležet také na zahajovacím ceremoniálu, který byl velmi symbolický. Během zahájení předvedla Čína čtyři zásadní vynálezy, které Číňané dali světu. Mezi tyto čtyři vynálezy zařadili papír, knihtisk, kompas a střelný prach. Jako moto celých her zvolili „jeden svět, jeden sen“, hlavní myšlenkou bylo poselství míru. To dokládá třeba fotografie ze zahájení, na které je zachycen tvar holubice utvořený stojícími účastníky. Vzhledem

¹⁴⁰ Olympic Torch Route. In: BBC [online]. 2008 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7349755.stm>.

¹⁴¹ FRIEDRICH, Stefan. Chinas Erwartungen an Olympia. Die politische Meinung [online]. 2008, (464), 27-33 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: www.kas.de/wf/doc/kas_14056-544-1-30.pdf?080731171826.

¹⁴² V originálním textu je výraz „Spießrutenlauf“, což by v doslovném překladu znamenalo bičovací ulička. Tato ulička vyjadřuje tělesný trest používaný v armádě, který se používal až do 19. století. Provinilec byl nucen projít uličkou, kterou tvořily dvě řady vojáků, kteří ho mlátili bičem nebo ho jinak zraňovali.

¹⁴³ Olympic Torch Route. In: BBC [online]. 2008 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7349755.stm>.

k tomu, že se Čína při zahajovacím ceremoniálu snažila o mírové poselství, nedává podle mě smysl zařazení střelného prachu mezi hlavní prezentované vynálezy.

*Obrázek 3: Holubice míru na slavnostním zahájení olympijských her*¹⁴⁴

Dalším ústředním symbolem zahajovacího ceremoniálu byl znak „he“. „He“ je znakem pro spojkou „a“, v širším smyslu vyjadřuje spojení nebo propojení lidí, věcí a světa obecně. Další významovou rovinu nabízí „he“ jako kořen slov mír (heping) a harmonie (hejie)¹⁴⁵. Právě harmonie je základním pojítkem celé čínské kultury a formuje čínskou společnost už velmi dlouho¹⁴⁶. Tyto myšlenky míru a propojení koncepčně doplňují právě i cestu olympijské pochodně přes všech pět kontinentů a všechny čínské provincie. Dále podporují statut Číny jako plnohodnotného člena mezinárodního společenství¹⁴⁷. Mezi narativy pekingských her ale nepatřily jen čínské tradice a filozofie, Čína se chtěla především prezentovat jako moderní národ, v čemž jí pomáhaly moderní technologie. Není náhodou, že mezi největší sponzory patřily technologické společnosti, jako např. Panasonic nebo Samsung a Lenovo¹⁴⁸.

¹⁴⁴ CHEN, CC; COLAPINTO, C; LUO, Q. The 2008 Beijing Olympics opening ceremony: visual insights into China's soft power. *Visual Studies*. 27, 2, 188-195, June 2012. ISSN: 1472586X.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Paradigma kultur*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-297-4, s. 288.

¹⁴⁷ Zde se nabízí otázka, zda tím nechce Čína dokonce naznačit, že pokud nebude plně integrována v mezinárodním společenství, že žádný mír nebude.

¹⁴⁸ ROJČÍK, Ondřej. Olympijské hry v Pekingu 2008: lidská práva a mezinárodní vztahy. *Global politics* [online]. 2002 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/peking-2008>.

V Pekingu se neměli utkat pouze sportovci. Podle M. Naíma se měl další souboj odehrát mezi represivními složkami státu a „armádou zahraničních protestujících vyzbrojených telefony BlackBerry“¹⁴⁹. Dále píše, že protesty se nemusí týkat pouze zahraničních aktivistů, ale také domácích obyvatel, což by pro vládu měla být větší hrozba, než zahraniční aktivisté. Počet uživatelů mobilních telefonů v Číně totiž významně narostl v posledních letech. Od roku 2001, kdy mobilní telefon používalo 140 milionů lidí, se jejich počet do roku 2007 zvýšil na více než 600 milionů, to znamená více než čtyřnásobný nárůst. Ještě větších změn doznala čísla o uživateli internetu. V roce 2000 bylo k síti připojeno 17 milionů osob, o sedm let později jich už připojením k internetu disponovalo 162 milionů¹⁵⁰. Tyto statistické ukazatele souvisí především s etabloující se střední třídou, ke které se upínají naděje mnohých lidskoprávních aktivistů.

Po sportovní stránce byly pekinské hry pro Čínu nezpochybnitelných úspěchem. Zatímco na předcházejících olympijských hrách v Athénách získali čínští sportovci celkem 63 medailí (32-17-14) a v celkovém neoficiálním pořadí národů skončili druhí za USA (36-39-27), na následujících, domácích hrách toto hodnocení ovládli s bilancí 51-21-28. V součtu sice získala Čína, stejně jako v Athénách, méně medailí než Spojené státy, ty ale v Pekingu vybojovaly „pouze“ 36 zlatých medailí. Z politického hlediska můžeme hry také hodnotit jako čínský úspěch, o těchto hrách referovala média jako o jedné z nejvelkolepějších, jaké olympijská historie pamatuje. Otázkou zůstává, za jakou cenu. Je legitimní, aby země, ve které většina obyvatelstva žije ve špatných podmínkách, utratila bezmála 50 miliard dolarů za dva týdny trvající akci? Domnívám se, že tyto peníze mohly být alokovány efektivněji, pokud by byly použity ve prospěch obyvatelstva. Na druhou stranu si myslím, že Číně její sázka na „rebranding“ z rozvojové země na moderního, plnohodnotného člena mezinárodního společenství, vyšla.

¹⁴⁹ NAÍM, Moisés. „*Missing Links: The Battle of Beijing*.“ *Foreign Policy*, no. 163, 2007, pp. 95–96., dostupné z www.jstor.org/stable/25462238.

¹⁵⁰ Tamtéž.

Závěr

Cílem práce bylo charakterizovat sportovní diplomacii a popsat, jak se dá v zahraniční politice využít. Dále práce zmapovala olympijské hnutí včetně jeho antických základů, roli Mezinárodního olympijského výboru a hlavní myšlenky olympismu. Dále je v práci popsána veřejná diplomacie a sportovní diplomacie jako její zvláštní část. V práci je také zpracováno téma letní části olympijských her pořádaných Německem v roce 1936 a letních olympijských her v Pekingu v roce 2008.

První část vysvětlila dva zásadní pojmy pro antické olympijské hry – ekecheiria a kalokagathia. Zatímco myšlenka kalokagathie se v moderním pojetí neobjevuje, idea posvátného míru během konání olympijských her přetrvala až do současné doby. Při formování moderního olympismu sehrál klíčovou úlohu Pierre de Coubertin, a to především ve vztahu k českým a dalším malým zemím, které nebyly v době obnovení olympijského hnutí autonomní. Přišel s konceptem sportovní geografie, podle kterého se klasické státní hranice nemusí překrývat s hranicemi pomyslné mapy sportovně vyspělých států. Umožnil tím existenci samostatných národních olympijských výborů Čechů, dále např. Finů a jejich účast na olympijských hrách.

Druhá část hlavní představuje nástroje sportovní diplomacie. Mezi ně patří účast národního týmu na olympijských hrách, sponzoring sportovních klubů, sponzoring sportovních událostí, organizace sportovních událostí, využívání úspěchů sportovců a národních týmů, sehrávání přátelských zápasů nebo zastoupení v mezinárodních sportovních organizacích. Druhá kapitola dále popsala motivy pro pořádání olympijských her, které nejsou ekonomické, protože hry jsou zpravidla ztrátové, ale politické. Státy si uspořádáním olympijských her budují dobré jméno a získávají velký prostor v médiích s celosvětovým pokrytím.

Třetí kapitola zkoumala vzájemný vztah politiky a sportu ve vztahu ke konání XI. olympijských her. Jejich vzájemné propojení bylo značné, ale bylo velmi obtížné se s takovou situací vypořádat. Řada zemí a jejich olympijských výborů tak stála před dilematem, zda se olympijských her zúčastnit, či zda na ně vůbec nejezdit. Vlna protestů se konala mezi dělnickými a socialistickými organizacemi, které politicky stojí na opačném pólu spektra než fašistická a nacistická ideologie, z logiky věci tedy stály tyto dva proudy proti sobě i nyní. Otázku, zda se her zúčastnit, nebo je bojkotovat, hodně řešili v USA.

Nejúspěšnější země v olympijských soutěžích své doby, prakticky sportovní velmoc mohla svou neúčastí výkonnostní úroveň her hodně snížit a měla tedy značný vliv. Na druhé straně byla kritizována za to, že ačkoli v USA panuje rasová segregace Afroameričanů, kterou se nikdo nezabývá, věnuje USA pozornost postavení Židů v německé společnosti. Hitlerově vládě se podařilo připravit velkolepé hry a vytvořit mezi návštěvníky obraz národa, který se tvrdou prací snaží získat znovu respekt mezinárodního společenství.

Čtvrtá kapitola dokázala, že situaci na olympijských hrách v Berlíně nebyla ojedinělou anomálií – nedemokratické režimy mohou využít olympijské myšlení ke svým cílům i v dnešní době. Největší protesty vyvolalo porušování lidských práv, například existence trestu smrti a jeho využívání, potlačování svobody slova a cenzura internetu a otázky kolem životního prostředí. Situace byla velmi podobná, jako před pořádáním olympijských her v Berlíně. Zastánci argumentovali, že to je možnost, jak moci lépe nahlédnout do pořadatelské země. Nejzásadnějším rozdílem ovšem je, že Čína nerozpoutala po skončení her žádnou válku, natož světovou. Důkazem pro tvrzení, že Peking se nástrojů sportovní diplomacie nechce vzdát, je jeho zvolení pořadatelským městem i pro zimní olympijské hry, které bude hostit v roce 2022. Peking se tak stane prvním městem, které uspořádá obě verze olympijských her, jak letní, tak i zimní.

Použitá literatura

Monografie

ANHOLT, Simon. *Competitive identity: the new brand management for nations, cities and regions*. 1st pub. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007. xiii, 134 s. ISBN 978-0-230-50028-0.

ARISTOTELÉS. *Politika*. Překlad Antonín Kříž. 2. vyd. Praha: Rezek, 1998. 499 s. ISBN 80-86027-10-4.

DOVALIL, Josef et al. *Olympismus*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2004. 219 s. ISBN 80-7033-871-7.

DRULÁKOVÁ, Radka a DRULÁK, Petr. *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. 2., přeprac. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 183 s. ISBN 978-80-245-1184-9.

HAVRÁNKOVÁ, Hana et al. *Český olympismus: 100 let*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1999. 160 s. ISBN 80-7033-579-3.

HILTON, Christopher. *Hitlerova olympiáda: olympijské hry 1936 v Berlíně*. Vyd. 1. Praha: Práh, 2008. 296 s. ISBN 978-80-7252-212-5.

HRADEČNÝ, Pavel et al. *Dějiny Řecka*. Vydání třetí. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. 785 stran. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-456-0.

HUBINGER, Václav. *Encyklopedie diplomacie*. 1. vyd. Praha: Libri, 2006. 191 s. ISBN 80-7277-296-1.

HUNTINGTON, Samuel. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. 447 s. ISBN 80-86182-49-5.

JAKUBCOVÁ, Kristina. *Sport a olympijské hnutí v zemích Visegrádu: jejich vývoj a jejich transformace v postkomunistické éře*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2012. 206 s. ISBN 978-80-246-2146-3.

KALOUS, Jan, ed. a KOLÁŘ, František, ed. *Sport v komunistickém Československu 1945-1989*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2015. 236 stran. ISBN 978-80-87912-38-6.

KÖSSL, Jiří, ed. a WAIC, Marek, ed. *Dokumentace k dějinám českého olympismu. 2. díl, 1918-1945*. Praha: Český olympijský výbor, 1998. 229 s., [16] s. obr. příl. Olympijská knihovnička; sv. 17.

KÖSSL, Jiří, ed. *Dokumentace k dějinám českého olympismu. 1., 1891-1918*. Praha: Český olympijský výbor, 1998. 212 s., [8] s. obr. příl. Olympijská knihovnička; 14. sv.

KÖSSL, Jiří, ed. *Příspěvky k historii českého a mezinárodního olympijského hnutí*. Praha: Český olympijský výbor, 1995. 36 s. Olympijská knihovnička; sv. 9.

KÖSSL, Jiří, ed. *Úloha olympismu v současném světě: seminář České olympijské akademie, Praha 2.10.1993*. Praha: Český olympijský výbor, 1994. 48 s. Olympijská knihovnička; sv. 6.

KÖSSL, Jiří. *Antologie k dějinám olympijského hnutí: Určeno pro posl. fak. tělesné výchovy a sportu*. 1. vyd. Praha: SPN, 1977. 234 s.

KÖSSL, Jiří. *Dějiny československého olympijského hnutí*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1977. 155 s., [16] s. obr. příl.

LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Paradigma kultur*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-297-4

NYE, Joseph S. *Soft power: <<the >> means to success in world politics*. 1st ed. New York: Public Affairs, 2004. 16, 191 s. ISBN 1-58648-225-4.

ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 473 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-181-6.

PETERKOVÁ, Jana. *Veřejná diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 202 s. ISBN 978-80-7380-125-0.

PRACH, Václav a SCHULZ, Jaroslav Gustav. *Řecko-český slovník: Attické tvary slovesné podle nápisů a rukopisů*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad (nakladatelství), 1998. 135 s. ISBN 80-7021-285-3.

PREUSS, H. (2004). *The Economics of Staging the Olympics*. Northampton: E. Elgar.

RIPPON, Anton. *Hitlerova olympiáda: historie nacistických her roku 1936*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2008. 246 s. ISBN 978-80-7381-315-4.

SLEPIČKOVÁ, Irena, ed. a SLEPIČKA, Pavel, ed. *Sport a politika*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2010. 172 s. ISBN 978-80-86317-82-3.

TESAŘ, Filip. *Můžeme, chceme, dokážeme?: česká ekonomická, veřejná a kulturní diplomacie a Balkán*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. 218 s. ISBN 978-80-87558-09-6.

TOMALOVÁ, Eliška. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 128 s. ISBN 978-80-86506-73-9.

VESELÝ, ZDENĚK. *Dějiny mezinárodních vztahů*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 605 S. ISBN 978-80-7380-278-3.

VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 493 s. ISBN 978-80-7380-505-0. Dostupné také z: <https://www.levna-knihovna.cz/lib-book/70/874>.

WAIC, Marek. *Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013. 211 s. ISBN 978-80-246-2259-0.

WALTERS, Guy. *Berlínské hry: olympijský sen ukradený Hitlerem*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2007. 399 s., [16] s. obr. příl. ISBN 978-80-7381-207-2.

ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Vzkříšení Olympie*. 2., přeprac. vyd. Praha: Erika, 2003. 259 s. ISBN 80-7190-014-1.

Online odborné články

BAADE, R. A., & A., M. V. (jaro 2016). *Going for the Gold: The Economics of the Olympics*. *Journal of Economic Perspectives*, stránky 201-218. - dostupné přes databázi JSTOR

BRADLEY, R. *Hosting the olympics is a terrible deal*. *Fortune*, stránky 8-10

COLLOMB, Pierre. Sport, droit et relations internationales. Paris: Economica, 1988. ISBN 2717814604, [cit. 2017-12-04]. Dostupné z <http://www.sfdi.org/wp-content/uploads/2014/03/MBAYE-la-nature-juridique-du-CIO.pdf>

ETTINGER, D. J. *The Legal Status of the International Olympic Committee*. Pace International Law Review [online]. 1992, vol. 4, no. 1, [cit. 2017-04-11]. S. 105 an. Dostupné z WWW: <<http://digitalcommons.pace.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1101&context=pilr>>.

FRIEDRICH, Stefan. Chinas Erwartungen an Olympia. Die politische Meinung [online]. 2008, (464), 27-33 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: http://www.kas.de/wf/doc/kas_14056-544-1-30.pdf?080731171826

CHEN, CC; COLAPINTO, C; LUO, Q. The 2008 Beijing Olympics opening ceremony: visual insights into China's soft power. Visual Studies. 27, 2, 188-195, June 2012. ISSN: 1472586X

MOONEY, Paul. *Muscular State*. Amnesty International Magazine [online]. 2007, podzim 2007 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.amnestyusa.org/news/news-item/muscular-state>

MURRAY, STUART. *Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves*. In: Artigo apresentado no International Symposium on Cultural Diplomacy. Anais... Berlim. 2011. p. 1-25. Dostupné z <https://pdfs.semanticscholar.org/5e94/6d53c2d7085b26c778bdc2af2f1a5d5c2424.pdf>

MURRAY, STUART. *Moving beyond the Ping-Pong table: sports diplomacy in the modern diplomatic environment*. Public Diplomacy Magazine, 2013, 9: 11-16. Dostupné z http://publicdiplomacymagazine.com/wp-content/uploads/2013/02/30008_PDMAG_2013-31.pdf#page=11

MURRAY, Stuart; PIGMAN, Geoffrey Allen. *Mapping the relationship between international sport and diplomacy*. Sport in Society, 2014, 17.9: 1098-1118. Dostupné z <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17430437.2013.856616#aHR0cDovL3d3dy50YW5kZm9ubGluZS5jb20vZG9pL3BkZi8xMC4xMDgwLzE3NDMwNDM3LjIwMTMuODU2NjE2P25lZWRYBY2Nlc3M9dHJ1ZUBAQDA=>

NAÍM, Moisés. "Missing Links: The Battle of Beijing." *Foreign Policy*, no. 163, 2007, pp. 95–96., dostupné z www.jstor.org/stable/25462238.

ROJČÍK, Ondřej. Olympijské hry v Pekingu 2008: lidská práva a mezinárodní vztahy. *Global politics* [online]. 2002 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/peking-2008>

Online dokumenty

ARCHIVE - 2008 Olympic Bid - Beijing. *GamesBids.com* [online]. [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.gamesbids.com/english/archives/arch2008.shtml>

ARCHIVE - 2012 Olympic Bid - London. *GamesBids.com* [online]. [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.gamesbids.com/english/archives/arch2012.shtml>

Comité international olympique. *Annuaire* [online]. In: . Lausanne, 1908, s. 13 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Olympic-Studies-Centre/List-of-Resources/Official-Publications/Olympic-Charters/FR-1908-Charte-Olympique-Annuaire.pdf#_ga=1.80236308.2082347631.1491231861

DOVALIL, Josef. Sport pro všechny v olympijském hnutí [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/text/179--olympismus-dokumenty>

HISTOIRE DE LA GUERRE DU PÉLOPONNÈSE. L'antiquité grecque et latine Du moyen âge [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://remacle.org/bloodwolf/historiens/thucydide/livre5.htm>

HRUŠKA, Jakub. Role olympismu v mezinárodních vztazích. Praha, 2010. Vedoucí práce Zdeněk Matějka.

Members. *Olympic* [online]. 2016 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/ioc-members-list>

Merkel: „Vorbild für uns alle und wunderbare Botschafter“. DOSB [online]. 2016 [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: http://www.dosb.de/en/olympia/olympische-news/detail/news/merkel_vorbild_fuer_uns_alle_und_wunderbare_botschafter/

Mezinárodní olympijský výbor. *Olympijská charta* [online]. In: . Lausanne: Mezinárodní olympijský výbor, 2016, s. 58 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2016.pdf>

Moving across Boundaries through Sports. Institute for Cultural Diplomacy: House of Arts & Culture [online]. Berlin, 2016 [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.icdhouse.org/index.php?moving-across-boundaries-through-sports>

Olympic Torch Route. In: BBC [online]. 2008 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7349755.stm>

Olympijský zpravodaj: Oběžník Českého olympijského výboru [online]. 2016, 2016(6) [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/ssh16374pc-OH-Zpravodaj-2016-prosinec-1-.compressed.pdf>

Rezoluce VS OSN A/64/458 ze dne 19. října 2009 [online], [cit. 2017-04-04].

Dostupné z: https://www.un.org/sport/sites/www.un.org.sport/files/documents/pdfs/Resolutions/A_RES_64_3/2009-10-19_A-RES-64-3_EN.pdf

ŠKOPKOVÁ, Lenka. *Sportovní diplomacie jako nástroj zahraniční politiky malých států Perského zálivu*. Plzeň, 2016. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

The International Olympic Committee. (18. srpna 2000). CANDIDATURE ACCEPTANCE PROCEDURE GAMES OF THE XXIX OLYMPIAD 2008. Získáno 16. listopadu 2016, z Olympic: <https://www.olympic.org/search?q=IOC%20Candidature%20Acceptance%20Working%20Group&filter=documents>

The International Olympic Committee. (12. březen 2004). REPORT BY THE IOC CANDIDATURE ACCEPTANCE WORKING GROUP TO THE IOC EXECUTIVE BOARD. Získáno 16. listopadu 2016, z <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Host-City-Elections/XXX-Olympiad-2012/Report-by-the-IOC-Candidature-Acceptance-Working-Group-for-the-Games-of-the-XXX-Olympiad-2012.pdf>

UNESCO, Mexico City Declaration, 1982, [online], [cit. 2017-04-14] dostupné z http://portal.unesco.org/culture/en/files/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf